

KEHITYSYHTEISTYÖN TULOSRAPORTTI 2019

**SUOMEN ¹⁸⁵⁹
LÄHETYSSEURA**

Sisällys

Tiivistelmä	3
1. Toimintaympäristö ja siinä tapahtuneet muutokset	5
2. Koordinaatio ja yhteistyö muiden kanssa.....	6
3. Ohjelman toteutusstrategiat.....	7
3.1 Hanketyö	7
3.2 Katastrofiapu	7
3.3 Asiantuntija-apu.....	8
3.4 Vaikuttamistyö Suomessa	8
3.5 Kehitysviestintä ja globaalikasvatus.....	9
4. Ohjelman resurssit	12
4.1 Henkilöstö	12
4.2 Talous	13
5. Hyödynsaajat	15
6. Tavoitteiden saavuttaminen ja tulokset	16
6.1 Teema: Syrjittyjen oikeudet	16
6.1.1 Sukupuolen vuoksi syrjityt naiset ja tytöt	18
6.1.2 Vammaiset henkilöt.....	20
6.1.3 Vähemmistöt.....	23
6.1.4 Riistetyt ja hyväksikäytetyt	27
6.1.5 Syrjäytymisvaarassa olevat lapset ja nuoret.....	28
6.2 Teema: Oikeudenmukaisuus	30
6.3 Teema: Rauha ja sovinto.....	32
6.4 Läpileikkaavat teemat.....	34
6.4.1 Ympäristö ja ilmastonmuutos	35
6.4.2 Konfliktisensitiivisyys.....	36
6.4.3 Sukupuolten välinen tasa-arvo	37
6.4.4 Vammaisten henkilöiden inklusiivisuus.....	39
7. Ohjelman riskit.....	41
8. Ohjelman seuranta ja kehittäminen	44
9. Hyvät käytännöt ja niistä oppiminen	47

Tiivistelmä

Tässä raportissa esitellään Suomen Lähetysseuran kehitysyhteistyöohjelman (2018-2021) toisen toimintavuoden 2019 tuloksia. Ohjelmatyöllä tähdätään syrjittyjen ihmisten oikeuksien toteutumiseen sekä edistetään oikeudenmukaisuutta, rauhaa ja sovintoa.

Läpileikkaavina teemoina ovat ympäristö ja ilmastonmuutos, vammaisten henkilöiden inklusiivisuus, sukupuolten välinen tasa-arvo ja konfliktisensitiivisyys.

Ohjelmatasolla työ toteutui pääasiassa vuosisuunnitelman mukaisesti, vaikka useassa yhteistyömaassa kansalaisyhteiskunnan tila kapeni vuoden aikana. Kansainvälisten kansalaisjärjestöjen työntekijöiden lupaprosesseja vaikeutettiin, ja valtiot ohjailivat yhteistyön suuntaa kohti palveluntuotantoa ja infrastruktuurin rakentamista. Poliittiset tapahtumat estivät osittain työn seurantaa ja toteutusta hanketasolla, mutta vaikutukset ohjelmatasolle olivat pienet.

Lähetysseura toteutti kehitysyhteistyö- ja katastrofityötä sekä ulkoministeriön rahoituksella että omarahoitteisesti. Kehitysyhteistyöohjelman toteuma oli 5,7 miljoonaa euroa. Hanketyön toteutukseen käytettiin 75%, asiantuntija-avun osuus oli 12%, viestinnän ja globaalikasvatuksen osuus 3% ja hallintokulujen osuus oli 10%. Keräyksillä toteutettu katastrofityön osuus oli noin 267 000 euroa. Hankkeita oli 44, toteutusmaita 12 ja hanketyön toteuttavia kumppaneita 29.

Ohjelmaa toteutettiin hankkeiden, katastrofityön, asiantuntija-avun, vaikuttamistyön, kehitysviestinnän ja globaalikasvatuksen kautta. Vuoden 2019 aikana kehitysyhteistyöhankkeilla tavoitettiin noin 186 000 suoraa ja noin 1,5 miljoonaa epäsuoraa hyödynsaajaa. Kaikista hyödynsaajista sukupuolensa vuoksi syrjittyjen naisten ja tyttöjen osuus oli noin 58 % ja vammaisten henkilöiden osuus noin 6 %. Etnisiin vähemmistöihin ja alkuperäiskansoihin kuuluvia hyödynsaajia oli noin 18 %. Katastrofihankkeiden kautta avun sai yhteensä lähes 17 000 henkilöä erilaisissa luonnonkatastrofeissa. Vaikuttamistyön, kehitysviestinnän ja globaalikasvatuksen keinoin tavoitettiin satojatuhansia suomalaisia eri kanavien kautta.

Ohjelman piirissä olevien naisten keskuudessa toimeentulo ja työllisyys kohenivat, paikoittain jopa 40%. Parantunut peruspalveluiden saatavuus ja aikaisempaa herkempi puuttuminen sukupuolittuneeseen väkivaltaan paransivat naisten asemaa hankkeiden vaikutusalueilla. Myönteisten tulosten takana oli aktiivinen työskentely viranomaisten (vastuunkantajien) kanssa, joka keskeisesti laajensi kehitysvaikutuksia ohjelman varsinaisten suorien hyödynsaajien ulkopuolelle.

Vammaisten henkilöiden ihmisoikeudet huomioitiin läpileikkaavasti myös hankkeissa, joiden tavoitteet eivät suoraan olleet kohdennettuja kyseiseen teemaan. Tuki kohdentui esteettömyyden lisäämiseen, jota edistettiin vaikuttamalla lainsäädäntöön, sosiaali- ja vammaisten henkilöiden oikeuksien tuntemiseen. Lisäksi vahvistettiin vammaisten henkilöiden omia voimavaroja koulutuksen ja yhteiskuntaan verkostoitumisen avulla. Niiden vammaisten henkilöiden määrä, joiden tieto omista oikeuksistaan kasvoi, nelinkertaistui vuoden 2019 aikana ohjelman toiminta-alueella (2018: alle 50 000 henkilöä, 2019: yli 200 000 henkilöä). Esteettömyys lisääntyi, kun eri maiden viranomaiset myönsivät yhteensä noin 2000 vammaiselle henkilölle lakiin perustuva tuen. Burundissa ratifioitiin pitkällisen prosessin päätteeksi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus. Lähetysseura on pitkäaikaisesti tukenut asiakirjan ratifioimista alueellisen yhteistyön kautta.

Vähemmistöjen oikeuksia vahvistettiin monipuolistamalla vähemmistöjen elinkeinoja sekä tukemalla äidinkielistä opetusta ja äidinkielen opetuksen opetusmetodeja. Raportointivuonna äidinkielistä opetusta kehitettiin kaikkiaan 15 kielellä Afrikassa ja Aasiassa. Työ on pitkäjänteistä, mutta alustavat tulokset osoittavat lasten oppimistulosten parantumista ja vähemmistöryhmien asenteiden

muuttumista positiiviseksi äidinkielistä opetusta kohtaan. 50 000:n vähemmistöön kuuluvan ihmisen toimeentulon edellytykset ovat parantuneet ohjelmakauden alusta.

Oikeudenmukaisuuden toteutumista edistettiin paikallistasolla erityisesti viranomaistyöskentelyn kautta. Lähetyssseuran arvion mukaan esimerkiksi oikeus- tai sosiaaliviranomaisilta ei yleensä puutu tahtoa vaan tietoa ja kykyä toimeenpanna ihmisoikeuslainsäädäntöä. Vuoden 2019 loppuun mennessä lähes 10 000 päättäjää ja vastuunkantajaa oli saanut lisää tietoa ihmisoikeuksista ja keinoja täyttää vastuuvélvoitteet. Rauhan ja sovinnon työssä korostui osallistumisen tematiikka: naisten, nuorten ja vähemmistökansojen edustajien osallistuminen rauhanrakentamiseen Latinalaisessa Amerikassa, Afrikassa ja Aasiassa. Toiminta tapahtui erilaisissa neuvostoissa ja toimikunnissa. Yhteensä yli 2000 rauhanrakentajaa sai koulutusta ja tukea vuoden aikana.

Viestintä, vaikuttamistyö ja globaalikasvatus keskittyivät ilmastonmuutoksen estämisen sekä muiden kestävän kehityksen tavoitteiden teemoihin. Yleiset kehityskysymykset ja ohjelman tuottamat tulokset tavoittivat kymmenet tuhannet suomalaiset monikanavaisen kehitysviestinnän kautta. Lähetyssseuran työn tukijoiden ja suuren yleisön yleinen tietämys kehitysmaiden todellisuudesta ja kehitysrahoituksen tuloksellisuudesta lisääntyi. Vaikuttamistyön kautta Lähetyssseura antoi tuloksellisen panoksensa Suomen kehityspoliittisiin painopisteisiin: Lähetyssseura oli merkittävässä roolissa vaikuttamassa siihen, että hallitusohjelmaan ja valtion talousarvioesitykseen kirjattiin ilmatorahoituksen nostaminen Pariisin sopimuksen vaatimalle tasolle. Globaalikasvatuksella vahvistettiin suomalaisten ja nepalilaisten koululaisten välistä dialogia, kun oppilaat tuottivat 360-kameralla SDG-tavoitteisiin liittyviä videoita. Videotuotanto oli menestys: sen ansiosta yläasteikäiset oppilaat kiinnostuivat kehityskysymyksistä ja globaalista vastuusta.

Läpileikkaavien teemojen valtavirtaistaminen jatkui suunnitellusti. Merkittävä saavutus oli ilmastonmuutokseen sopeutumiseen tähtäävän koulutuspaketin valmistuminen. Lähetyssseura kouluttaa kaikki kumppaninsa materiaalin avulla ohjelmakauden loppuun mennessä.

Ohjelman riskitaso nousi jonkin verran. Taustalla on toteutunut taloushallinnon riski yhden kambodžalaisjärjestön osalta sekä se, että joidenkin riskien (kuten yhteiskuntaan juurtunut syrjintä) laajuus on paljastunut vasta ohjelmatyön edetessä. Myös poliittiset muutokset vaikuttivat jonkin verran ohjelman toteutukseen hanketasolla (esim. Bolivia). Toteutuneisiin riskeihin Lähetyssseura on vastannut vaihtamalla yhteistyökumppania, päivittämällä hankesuunnitelmia ja vahvistamalla seurantaa.

Kumppanin kapasiteetin vahvistamista jatkettiin hankehallinnon, temaattisen osaamisen ja tulosperustaisuuden asiakokonaisuuksissa.

1. Toimintaympäristö ja siinä tapahtuneet muutokset

Toimintaympäristön muutokset eivät vaikuttaneet merkittävästi ohjelman kokonaistoteutukseen raportointivuoden aikana. Kansalaisyhteiskunnan kaventuminen ja poliittiset tapahtumat aiheuttivat pistemäisiä ongelmia hanketasolla, mutta pääasiallisesti hanketyö jatkui suunnitellusti. Kansalaisyhteiskunnan tilan kaventuminen on vaikeuttanut kansainvälisten järjestöjen toimintaa Lähetyssseuran yhteistyömaista erityisesti Kambodžassa, Laosissa, Nepalissa ja Tansaniassa.

Kambodžassa järjestöt toimivat epäselvässä tilanteessa toimintavapauden suhteen: sananvapautta rajoitettiin, mutta hyödynsaajien oikeuksia ei merkittävästi vähennetty. Järjestöjen toimintaa seurataan tarkasti, mutta toimintavapauden kehittymisen suuntaa on vaikea arvioida. Raportointivuonna Lähetyssseura toimi matalalla profiililla paikallisten kansalaisjärjestöjen kautta ja pystyi toimimaan kumppaniensa kautta häiriötä.

Laosissa kansalaisyhteiskunnan tilaa on rajoitettu merkittävästi viimeisten vuosien aikana. Valtio säätelee tarkasti yhdistysten muodostamista ja toimintaa, myös rahoitusta. Viranomaislupien saaminen viivästytti hankkeen alkamista myös Lähetyssseuran kumppanin osalta lähes vuodella. Syinä olivat erityisesti uusien, kolmannen vaiheen hankekylien valinta sekä viranomaisten epäluulo yhteisökeskeistä lähestymistapaa kohtaan. Hanke saatiin lopulta alkuun marraskuussa 2019. Hyväksyntää odotellessa World Renew pystyi kuitenkin aloittamaan joitakin suunnitelluista toiminnoista.

Nepalin sisäpoliittiset jännitteet sekä valtion hierarkkisten tasojen väliset mandaattiepäselvyydet osoittivat paikallis- ja osavaltiohallinnon halun ottaa vastaan kansainvälistä tukea, mutta liittovaltiotasolla suhtauduttiin tukeen epäluuloisesti. Kansalaisjärjestökenttä on hajanainen ja heikko ajamaan ihmisoikeuksia tilanteessa, missä valtio ohjaa kansalaisjärjestöjen resursseja erityisesti palveluntarjontaan. On arvioitu, että kansainvälisten järjestöjen vaikutusvalta pienenee samaan aikaan kuin naapurivaltioiden rooli kasvaa vuosittain. Kansainvälisten järjestöjen toimintaa pyrittiin rajoittamaan viisumi- ja työluparajoituksin. Viisumirajoitukset ja niiden hakuprosessin vaikeus vei Lähetyssseuran ohjelmatyöltä resursseja, mutta kumppaneiden kautta toimiminen ylläpiti ohjelman toteutusta pääosin. Nepalin valtion ja Lähetyssseuran välillä allekirjoitettiin raportointivuonna uusi yleissopimus, joka on edellytys toiminnan jatkamiselle maassa. Vuonna 2020 uusitaan niin sanottu projektisopimus, jossa määritellään kehitysyhteistyön tarkempi sisältö.

Tansaniassa valtio rajoitti edelleen kansalaisyhteiskunnan toimintaa ja vaikutusvaltaa yhteiskunnallisissa asioissa vähentämällä merkityksellistä dialogia eri toimijoiden välillä. Ulkomaalaisten työntekijöiden työlupaprosessit hankaloituivat: Lähetyssseuran opetusalan erityisasiantuntija joutui odottamaan puoli vuotta työlupansa uusimista ja muidenkin työntekijöiden lupa-asiat etenivät erittäin hitaasti. Opetushankkeen (TZ701) työsuunnitelmaa päivitettiin ja joitakin toimintoja siirrettiin seuraavalle toimintavuodelle. Ongelmat vaikuttivat osaltaan hankkeiden seurantaan ja kumppanin osaamisen kehittämiseen, jotka olisivat vaatineet suomalaista työvoimaa. Kumppaneiden hanketyö jatkui pääasiallisesti suunnitellusti.

Maan poliittinen tilanne vaikeutti ohjelman toteutusta erityisesti Boliviassa, Etiopiassa ja Kolumbiassa.

Boliviassa lähestymässä olleet presidentin- ja parlamenttivaalit aiheuttivat alueellisia levottomuuksia, mikä katkaisi kulkuyhteyksiä hankealueille. Joulukuussa Lähetyssseura evakuoiti työntekijänsä, ja hän pääsi palaamaan Boliviaan vasta helmikuussa 2020, mikä osaltaan heikensi esimerkiksi suunniteltuja kumppanin kapasiteetin vahvistamisaktiviteetteja sekä hankeseurantaa noin kuukauden ajan. Kumppaniorganisaatio ei myöskään pystynyt matkustamaan hankealueille. Suunnitellut kapasiteetin vahvistamisaktiviteetit ja muut koulutukset siirrettiin vuodelle 2020.

Etiopiassa etniset ja poliittiset levottomuudet keskeyttivät väliaikaisesti ohjelmatyön kahdessa hankkeessa (ET703, ET705). Yksi hankkeen ET703 keskeisistä työntekijöistä kuoli levottomuuksissa, mikä hidasti hanketyön etenemistä. Äidinkielisessä opetuksessa yhden kielen (suri-kieli) opettajia oli vaikea löytää, sillä kielen osaajia on hankealueella harvassa. Yhtä lailla surien alueilla tapahtuneet levottomuudet hankaloittivat työn toteutusta vuoden aikana. Uusien suri-kielen opettajien rekrytointi – ja tämän jälkeinen koulutus – oli raportin kirjoittamishetkellä kesken. Hanke ET705 pystyi loppuvuodesta jatkamaan työtä tarkennetun vuosisuunnitelman mukaisesti.

Venezuelan sosiaalinen, poliittinen ja taloudellinen kriisi on tuonut *Kolumbiaan* yli miljoona pakolaista. Raportointivuonna jatkuva pakolaisvirta aiheutti Kolumbian terveys- ja koulutussektorille ylikuormitusta, mikä osaltaan pahensi ksenofobiaa sekä muutti hankealueiden väestöllistä jakaumaa. Esimerkiksi Araucassa Luterilainen maailmanliitto päivitti hankesuunnitelmansa siten, että hanketoiminnoissa ja hyödynsaajaryhmissä huomioitiin pakolaisuuden vaikutukset. Kolumbian luterilaisen kirkon toteuttamassa hankkeessa entisten Farcin taistelijoitten sijoitusalueilla arvioidaan tehtävän lähitulevaisuudessa tarkennuksia mahdollisten muuttoliikkeiden vuoksi. Lisäksi hankealueilla Antioquiassa, Chocossa ja Araucassa puolisolitaallisten joukkojen ja ELN-sissijärjestön lisääntynyt toiminta ja väkivalta aiheuttivat vaaratilanteita Lähetyseuran kumppaneille sekä muuttivat hankeaktiviteettien aikataulutusta. Vuoden aikana aktiviteetit kuitenkin toteutettiin tarkennetun suunnitelman mukaisesti.

2. Koordinaatio ja yhteistyö muiden kanssa

Hankemuotoinen kehitysyhteistyö toteutetaan kokonaisuudessaan Lähetyseuran kumppanijärjestöjen ja -kirkkojen kautta. Kehitysyhteistyön kumppaneita oli 29. Yhteistyö yhden kambodžalaisen kumppanin (Komar Pikar Foundation, KPF) kanssa keskeytettiin taloudellisten epäselvyyksien vuoksi. Uudeksi kumppaniksi valikoitui Epic Arts -järjestö, jonka erityisasiantuntemusta oli hyödynnetty jo aiemmin KPF:n vammaishankkeessa (KH704). Muilta osin kumppanit olivat samat kuin edellisenä toteutusvuonna.

Koordinaatio ja yhteistyö muiden kehitysalan toimijoiden ja sidosryhmien kanssa toteutui aktiivisena. Lähetyseura solmi EU:n kanssa kolmivuotisen yhteistyösopimuksen Nepalissa toteutettavaan syrjittyjen ryhmien ihmisoikeuksia parantavaan hankkeeseen. Hanke vahvistaa Lähetyseuran kehitysyhteistyöohjelman prioriteettitavoitteiden saavuttamista sekä uusien ihmisoikeusverkostojen muodostumista Nepalissa. Paikallisina yhteistyökumppaneina ovat Luterilainen maailmanliitto ja kaksi nepalilaista kansalaisjärjestöä CAHURAST ja RHMSFN¹.

Lähetyseura ja Abilis säätiö allekirjoittivat aiesopimuksen (MoU), joka tähtää yhteistyöhön vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämiseksi kehitysyhteistyössä.

Verkostotyöskentelyssä keskeiset sidosryhmätapaamiset tapahtuivat Fingossa, Reilu kauppa ry:ssä, ohjelmakijärjestöjen yhteiskokouksissa sekä Dalitien solidaarisuusverkosto-ryhmässä. Lähetyseura osallistui myös Fingon innovaatio- ja teknologiaverkoston toimintaan. Kansainvälisistä verkostoista ensisijaiset olivat Luterilainen maailmanliitto ja ACT Alliance. Kussakin yhteistyömaassa Lähetyseura osallistui paikallisiin kansalaisjärjestö-, akatemia-, yritys- ja viranomaisverkostoihin.

Vammaiskumppanuus ry myönsi Lähetyseuralle palkinnon tunnustuksena pitkäjänteisestä työstä vammaisten henkilöiden oikeuksien edistäjänä kehitysyhteistyössä.

¹ EU-rahoitteisen hankkeen nimi englanniksi: Enhancing Dignified Life of freed Haliyas through Collective Advocacy and Human Rights Campaign for Democratic Political Participation in Nepal-ADHICAR. Nepalilaisten järjestöjen nimet: Campaign for Human Rights and Social Transformation (CAHURAST) ja Rastriya Haliya Mukti Samanj Federation, Nepal (RMHSF-N).

Yhteistyötä tehtiin Jyväskylän yliopiston kanssa opetuksen kehittämisessä ja tutkimuksessa. Vuoden aikana valmisteltiin hakemus Suomen Akatemian rahoitukseen sekä hyödynnettiin vertaisoppimista organisaatioiden kesken.

Yhteistyö ulkoministeriön eri osastojen ja yksiköiden välillä oli vilkasta. Lähetysseura antoi kommenttinsa Nepalin ja Tansanian Suomen suurlähetystöjen toimintasuunnitelmiin sekä bilateraalisen yhteistyön suunnitelmiin kyseisissä maissa. Asiantuntijalausuntoja annettiin muun muassa Suomen 1325-verkoston kautta ulkoasianvaliokunnalle naiset, rauha ja turvallisuus -teemassa, johon liittyvän ulkoministeriön raportin valmisteluun Lähetysseura osallistui. Eri toimintamaissa Lähetysseura teki läheistä yhteistyötä Suomen ja EU:n edustustojen kanssa.

Yritysyhteistyössä korostui kompensaaorahasto Hope Fundin toiminta. Vuoden aikana solmittiin kompensaaosopimuksia (esim. Kirkon viestintäpäivien yhteydessä) sekä kehitettiin kompensaaion perustana olevaa laskentakaavaa luotettavan päästökompensaaion todentamiseksi. Toimintaa rahoitti Helsingin seurakuntayhtymä. Yhteistyö suomalaisen Lunette-yrityksen kanssa jatkui eteläisessä Afrikassa.

Lähetysseura tuki etelän kumppaneiden välistä verkostoitumista muun muassa Mauritanian ja Senegalin kumppaneiden yhteishankkeessa (hanke XX705) järjestämällä Suomessa kumppanuuskonsultaation sekä organisoimalla asiantuntijatukea kumppaniorganisaatioiden välillä.

Erilaiset verkostot ja muut sidosryhmäyhteydet vahvistavat asiantuntijuutta, ohjelman tuloksellisuutta sekä innovaatioiden leviämistä yhteistyömaissa.

3. Ohjelman toteutusstrategiat

3.1 Hanketyö

Ohjelma toteutetaan pääosin hankkeiden kautta. Vuonna 2019 hanketyön osuus oli 75% koko ohjelman vuosikustannuksista. Hanketyön tulokset esitellään luvussa 6 ja kustannukset luvussa 4.2.

Raportointivuonna kehitysyhteistyöhankkeita oli käynnissä ulkoministeriön tuella 40 ja omarahoitteisia hankkeita kaksi. Yhteistyötä toteutettiin 12 maassa. Hankkeet toteutettiin pääosin paikallisten kumppaniorganisaatioiden toimesta Lähetysseuran ja kumppaniorganisaation välisenä yhteistyönä. Lisäksi Lähetysseura on mukana useiden järjestöjen yhteishankkeissa, joissa hankkeiden koordinointi on jollakin kansainvälisellä järjestöllä, kuten Luterilaisella maailmanliitolla (Mauritania, Laos, Kolumbia).

3.2 Katastrofiapu

Vuonna 2019 ulkoministeriön tukemasta kehitysyhteistyöohjelmasta ei rahoitettu katastrofiapua.

Lähetysseura avusti muiden rahoituslähteiden tuella 12 katastrofissa eri puolilla maailmaa. Apua annettiin tulviin, myrskyihin, maanvyörymiin ja pakolaisiin liittyvissä katastrofeissa. Lähetysseura käytti katastrofityöhön 236 900 € ja työ tavoitti suoraan 16 850 ihmistä.

Avustustyön lisäksi raportointivuonna tehtiin katastrofeja ennaltaehkäisevää työtä. Ilmastonmuutoksen ja epätyypillisten sääilmiöiden aiheuttamien tuhojen ennakointi ja minimointi vaatii yhteistyökumppaneiden osaamisen vahvistamista, jota varten Lähetysseura kehitti

koulutusmateriaalin Building Resilience to Climate Change and Disasters. Materiaalin avulla koulutetaan yhteistyöorganisaatioita ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ja katastrofeihin valmistautumisessa. **Koulutuspaketti valmistui ulkoministeriön tuella.** Koulutusmateriaalin pohjautuvia työpajoja järjestettiin Kambodžassa ja Zimbabwessa. Tavoitteena on kouluttaa kaikki yhteistyökumppanit ohjelmakauden loppuun mennessä.

3.3 Asiantuntija-apu

Lähetysseura lähettää ulkomaantehtäviin pitkäaikaisia asiantuntijoita, joita ei arvioida löytyvän yhteistyömaasta. Asiantuntija-avun osuus euromääräisestä toteumasta oli 12%.

Lyhytaikaista asiantuntija-apua palkataan lähinnä paikallisesti kunkin maan omaa osaamista hyödyntäen. Asiantuntija-apu kohdistuu hallinnollisten tehtävien laadun vahvistamiseen (alueellinen kehitysyhteistyökoordinaattori) sekä esitettyihin temaattisiin erityisasiantuntijuutta vaativiin tehtäviin (asiantuntija). Ulkoministeriön rahoittamissa osa-aikaisissa tehtävissä työntekijät pitävät työaikaseurantaa ja niiden perustella Lähetysseura jyvittää kulut eri rahoituslähteiden kriteerien mukaisesti. Taulukossa 1. on esitelty ulkomaantehtävissä olevat työntekijät. Kotimaan henkilöstö esitellään luvussa Ohjelman resurssit, 4.1. Henkilöstö.

Vuoden 2019 aikana ulkomaantehtävien henkilöstön määrä pysyi pääasiallisesti entisellään. Senegalissa luovuttiin ruokaturva-asiantuntijan palkkaamisesta, koska kumppanin osaaminen on riittävällä tasolla nykyisen yhteisönkehittämishankkeen toteuttamiseksi. Nepalissa aloitti vuoden lopulla 50 % suomalainen vammaistyön asiantuntija. Nepaliin ja Tansaniaan rekrytoitiin uudet alueelliset kehitysyhteistyökoordinaattorit.

Taulukko 1. Suomen Lähetysseuran kehitysyhteistyön asiantuntijat ulkomaantehtävissä.

Alue	Tehtävä	Osuus työajasta
Latinalainen Amerikka	alueellinen kehitysyhteistyökoordinaattori	50 %
	organisaation kehittämisen asiantuntija	100 %
Eteläinen Afrikka	alueellinen kehitysyhteistyökoordinaattori	100 %
Läntinen Afrikka	alueellinen kehitysyhteistyökoordinaattori	100 %
Etiopia	alueellinen kehitysyhteistyökoordinaattori	100 %
	erityisopetuksen asiantuntija (kuurojen ja kuulovammaisten opetus)	100 %
Tansania	alueellinen kehitysyhteistyökoordinaattori	100 %
	opetuksen kehittämisen asiantuntija	100 %
Mekong	alueellinen kehitysyhteistyökoordinaattori	100 %
	organisaation kehittämisen asiantuntija	100 %
Nepal	alueellinen kehitysyhteistyökoordinaattori	100 %
	kehitysviestinnän asiantuntija	100 %
Yhteensä	11,5 henkilötyövuotta	

3.4 Vaikuttamistyö Suomessa

Vaikuttamisviestinnällä Lähetysseura vahvistaa kehityspoliittista keskustelua ja vuorovaikutusta kotimaassa. Raportointivuonna jatkettiin moniperustaista syryntää käsittelevää *verkkoartikkelisarjaa*.

Artikkelisarja nostaa esiin sukupuolen, vammaisuuden, etnisyyden, ammatin, kansalaisuuden ja sosiaalisen aseman intersektioita, syrjinnän ilmenemistä yhteiskunnissa ja yksilöiden elämässä sekä keinoja syrjintään puuttumiseen. Artikkeleita luettiin lähes 3800 kertaa ja kohdistettu mainonta oli tuonut sisällöt lähes 87 000 ihmisen Facebook-syötteeseen.

Maailma kylässä -festivaaleilla Lähetyssseuran teemoina olivat ilmastonmuutos ja taloudellinen oikeudenmukaisuus, ja Lähetyssseura järjesti keskustelutilaisuuden Sopeutuminen muuttuvaan ilmastoon – kuka rahoittaa ja millaisin välinein? Lähetyssseuran yhteistyökumppaneiden edustajat sekä suomalaiset asiantuntijat puivat sitä, että ilman sopeutumistoimenpiteitä ilmastonmuutos uhkaa syödä kestävä kehityksen tavoitteiden jo saavutettuja tuloksia. Festivaalin yhteydessä Lähetyssseuran kumppanivieraat tapasivat suomalaisia päättäjiä eduskunnassa ja ulkoministeriössä sekä kävivät keskusteluita akatemian edustajien kanssa (Turun ja Helsingin yliopistot) ja osallistuivat ilmastorahoitukseen liittyvän verkostoyhteistyön käynnistämiseen². Lähetyssseuran edustajat ja vieraat tapasivat ulkoministeriön virkamiehiä ja kansanedustajia liittyen ilmastorahoituksen kehittämiseen vastaamaan Pariisin sopimusta. Toimilla annettiin syötteitä Suomen kehityspolitiikan painopisteisiin: Lähetyssseura oli merkittävässä roolissa vaikuttamassa siihen, että hallitusohjelmaan³ ja talousarvioesitykseen kirjattiin ilmastorahoituksen nostaminen Pariisin sopimuksen vaatimalle tasolle.

Suomi Areenassa Lähetyssseura toteutti yhteistyössä Aalto-yliopiston New Global -aloitteen kanssa tilaisuuden, jossa nostettiin keskusteluun taloudellisen oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen sekä ekologian kysymyksiä⁴. Tilaisuutta varten tuotettiin animaatio⁵, jota käytettiin myöhemmin myös Fingon laajassa Beyond Growth -konferenssissa. Tilaisuuden tuloksena keskustelu kehityksen mittareiden uudelleen suunnittelusta sai julkisuutta mediassa. Tilaisuus legitimo i ideaa yritys vastuun mittaamisesta, jonka sisältö tiivistettiin syksyllä Beyond Growth -konferenssissa⁶. Beyond Growth -konferenssin opit siirtyivät myös EU-tason päätöksentekoon koskien 2030 kestävä kehityksen suunnittelua⁷:

3.5 Kehitysviestintä ja globaalikasvatus

Kehitysviestinnän ja globaalikasvatuksen pitkän aikavälin tavoitteena on tuoda työn tulokset ja vaikuttavuus näkyviin sekä vahvistaa suomalaista yhteiskuntaa globaalivastuun kantajana. Kehitysviestinnän ja globaalikasvatuksen osuus euromääräisestä toteumasta oli noin 3%. Kehitysviestintä jakaantuu yleiseen kehitysviestintään ja ohjelmasta viestimiseen.

Yleisessä kehitysviestinnässä viestittiin raportointivuonna erityisesti ilmastonmuutoksen vaikutuksista syrjittyjen elämään. Tavoitteena oli lisätä suomalaisten tietoisuutta ilmastonmuutoksen vaikutuksista kehitysmaissa ja tuoda esille, miten kehitysyhteistyöllä voidaan tukea yhteisöjen sopeutumista ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sekä estää sen etenemistä. Toisena tavoitteena oli

² Muita verkoston jäseniä: ulkoministeriö, Finnfund, Siemenpuu, Plan, Fingo, Change Maker

³ Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta:
<https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma>

⁴ Keskustelijoina oli edustajia suomalaisesta yritysmaailmasta (Atria), akatemiasta (Aalto-yliopisto), tutkimuslaitoksesta (Etla) ja politiikasta (Pertti Salolainen).

⁵ Planeetalle sopivat talouden mittarit: <https://vimeo.com/347335468>

⁶ Beyond Growth, Indicators: <https://felm.suomenlahetyssseura.fi/wp-content/uploads/2020/03/hrdd-indicators-policy-brief.pdf>

⁷ Building a sustainable Europe by 2030 – Progress thus far and next, steps, Council Conclusions:
<https://www.consilium.europa.eu/media/41693/se-st14835-en19.pdf>

kertoa nuorille kehitysmaiden ihmisten elämästä ja miten ihmiset kehitysyhteistyön avulla muuttavat omia elinolosuhteitaan ja yhteisöjään.

Kokonaisuuden sisällöt linkittyvät kestävä kehityksen tavoitteisiin⁸. Kohderyhmänä olivat sekä Lähetysseuran työn tukijat että ne suomalaiset, joille Lähetysseuran työ ei ole ennestään tuttua mutta jotka tukevat kehitysyhteistyötä veronmaksajina. Lisäksi viestinnällä tavoiteltiin seurakuntien jäseniä ja työntekijöitä sekä nuoria.

Ilmastonmuutos kehityshaasteena yhdisti viestinnän ja vaikuttamistyön Maailma kylässä -festivaaleilla. Lähetysseura aktivoi nuoria ilmastonmuutostyöhön antamalla nuorten vapaaehtoisten toteuttaa Lähetysseuran ilmastoviestintää tukeva tempaus Maailma kylässä -festivaaleilla. Nuoret ideoivat Ilmastoalintatalon, jossa sai tehdä leikkiostoksia ja testata samalla omien ostoksiensa ilmastoystävällisyyttä. Vapaaehtoiset suunnittelivat tapahtumaan myös somemarkkinoinnin, joka toteutettiin ennen tapahtumaa ja viikonlopun aikana Lähetysseuran sosiaalisessa mediassa.

Turun Sanomissa julkaistiin Lähetysseuran asiantuntijan sekä tansanialaisen kumppanijärjestö TCRS⁹:n ja nepalilaisen kumppanijärjestön SAHAS:n toiminnanjohtajien mielipidekirjoitus¹⁰, joka käsitteli kehitysmaiden tukemista ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Turun Sanomien kokonaistavoittavuus on 372 000. The Ulkopolitist -verkkolehti julkaisi ilmastorahoitusta käsittelevän asiantuntija-artikkelin Kannattaako Suomen edes yrittää pysäyttää ilmastonmuutos, kun Kiina ja Intia saastuttavat monin verroin enemmän? Artikkelin julkaistiin myös Voima-lehden välissä natiivimainosartikkelina, jonka painosmäärä on 70 000.

Vuoden aikana tuotettiin materiaalia videoina, dokumentteina, animaatioina ja valokuvanäyttelyinä. Zimbabwesta kertovat videotarinat tavoittivat sosiaalisen median kautta yli 28 000 yksittäistä katsojaa ja postaukset näki lähes 70 000 henkilöä. Vuoden aikana kuvattiin materiaalia dokumentteihin, joissa kerrotaan ilmastonmuutoksen vaikutuksista globaalisti ja erityisesti kehitysmaissa sekä valotetaan eri puolilta maailmaa olevien ihmisten näkökulmia aiheeseen. Dokumentit julkaistaan vuonna 2020.

Vuodelle oli suunniteltu Tubetusta kehitysyhteistyöstä-hanke suositun tubettajan kanssa. Hänen oli tarkoitus vierailla Nepalissa, mutta matka peruuntui. Tubetusaktiviteettien sijasta Lähetysseuran viestintäosasto valmisti kolmen videon animaatio-sarjan, jossa selkeästi ja yksinkertaisesti havainnollistaen kerrotaan, miksi maailmassa jotkut ovat rikkaita ja jotkut köyhiä, mitä kehitysyhteistyö on ja miten ilmastonmuutos vaikuttaa kehitysmaissa¹¹. Videoita hyödynnetään kouluissa ja nuorisotyössä, ja ne on kohdistettu myös sellaisille aikuisille, joille kehityskysymykset eivät ole niin tuttuja. Animaatiot julkaistiin Youtubessa, Facebookissa ja Instagramissa, ja ne saivat sosiaalisessa mediassa hyvää palautetta

Ohjelmasta ja sen tuloksista viestiminen -kokonaisuuden tavoitteena oli lisätä suomalaisten tietoisuutta Lähetysseuran kehitysyhteistyöohjelman sisällöstä ja sen tuloksista ja näin lisätä positiivista asennetta kehitysyhteistyötä kohtaan. Temaattisena painopisteenä oli Lähetysseuran

⁸ SDG:t eli kestävä kehityksen tavoitteet 1, 2, 4, 5, 6, 13, 15, 17

⁹ Tanganyika Christian Refugee Service

¹⁰ Miten sopeutumista muuttuvaan ilmastoon tulisi tukea- mielipidekirjoitus:

<https://www.ts.fi/mielipiteet/lukijoilta/4581340/Lukijalta+Miten+sopeutumista+muuttuvaan+ilmastoon+tulisi+tukea>

¹¹ Miksi toiset ovat rikkaita ja toiset köyhiä: <https://www.youtube.com/watch?v=pN4EAhGIEQg>

Mitä kehitysyhteistyö on: <https://www.youtube.com/watch?v=yjojMuW8v10>

Miten ilmastonmuutos vaikuttaa kehitysmaihin: <https://www.youtube.com/watch?v=ZUysmXpH2rg>

ilmastonmuutokseen ja syrjittyihin ryhmiin liittyvää kehitysyhteistyö. Ohjelmasta viestiminen liittyi kestävän kehityksen tavoitteisiin¹²

Lähetysseuran viestinnän asiantuntija teki yhteistyössä Nepalín toimiston työntekijöiden, kumppaniorganisaatioiden edustajien sekä ammattikuvaajan kanssa videoita, juttuja ja kuvia työstä syrjittyjen ryhmien parissa Nepalissa. Videot käännettiin englanniksi ja ruotsiksi, jotta ne saavuttaisivat mahdollisimman laajan yleisön. Videoita julkaistiin Lähetysseuran sosiaalisen median kanavissa (Facebook, Twitter, Instagram ja Youtube). Lisäksi Lähetysseuran viestijät tekivät Nepalín matkallaan kolmen minuutin mobiilivideon ja päivityksiä Lähetysseuran Instagramiin. Nepalista tuotetut materiaalit tavoittivat noin 77 000 yksittäistä katsojaa sekä postauksen näki noin 148 000 henkilöä. Tarkemmat tavoittavuustiedot ovat saatavilla Lähetysseurasta.

Lähetysseuran omiin julkaisuihin Lähetysseuran ja Mission-lehteen tehtiin organisaation kehitysyhteistyöstä kertovat liitteet. Lähetysseuran kehitysyhteistyöliite 2019 ilmestyi lehden numerossa 2/2019, jonka painos oli 4800. Lisäksi liitteestä otettiin 1 000 kappaleen erillispainos, jota jaettiin Maailma kylässä -festivaaleilla. Lähetysseuran on kanava tavoittaa myös sellaisia ihmisiä, jotka eivät ole sosiaalisessa mediassa. Mission-lehden kehitysyhteistyöpainos julkaistiin numerossa 3/2019. Lehden painos oli 5 000 ja siitä noin 4 200 lähetettiin suoraan tilaajille ja loput jaettiin erilaisissa tapahtumissa, erityisesti nuorten syyspäivillä (Höstdagarna) ja nuorten kirkkopäivillä (Ungdomens Kyrkodagar). Sen lisäksi liitteestä otettiin 500 kappaleen erillispainos, jota jaettiin erilaisissa tilaisuuksissa.

Lähetysseuran kehitysyhteistyö ja sen tulokset näkyivät syksyllä eri medioissa julkaistuissa natiivimainosartikkeleissa. Jutuissa nostettiin erityisesti esiin kestävän kehityksen tavoitteita ja miten työmme niitä edistää. Natiivimainokset tavoittivat kymmeniätuhansia lukijoita (mm. Helsingin Sanomat, Anna, Pohjalainen, Askel).

Globaalikasvatushankkeessa vahvistettiin lasten ja nuorten ymmärrystä oman toimintansa merkityksestä oikeudenmukaisemman maailman rakentamisessa. Raportointivuoden aikana tuotettiin 360-kameralla nepalilaisten ja suomalaisten nuorten itse tekemiä lyhytelokuvia omasta elinympäristöstään: kestävän kehityksen haasteista ja heidän ratkaisuehdotuksistaan niihin. Nuoret pohtivat paikallista ja globaalia vastuuta ja etsivät tapoja vaikuttaa omaan elämään kestävällä ja vastuullisella tavalla. Teemoiksi valittiin SDG-tavoitteet: 1. Ei köyhyyttä, 3. Terveyttä ja hyvinvointia, 5. Sukupuolten tasa-arvo, 10. Eriarvoisuuden vähentäminen ja 13. Ilmastotoimia. Oppilaat näkivät omat ja toistensa tekemät 360-elokuvat sekä kuulivat ja oppivat työpajoissa toistensa elinympäristöistä ja koulumaailmasta. Suomalaiset koululaiset kertoivat oppineensa, että kaikki voivat osallistua osaltaan kestävän kehityksen edistämiseen. Kestävä kehitys alkoi kiinnostaa heitä enemmän, ja he saivat paljon tietoa Nepalista. Nepalilaiset oppilaat arvostivat samoja asioita, kuten uutta tietoa kestävästä kehityksestä ja Suomesta, ryhmätyöskentelyä ja uuden tekniikan käyttöä sekä oppilaiden mahdollisuutta osallistua aktiivisesti itse oppimisprosessiin.

Toinen globaalikasvatustahankkeen osakokonaisuus oli lautapeli alakouluikäisille kestävän kehityksen tavoitteista. Istuta Akaasia -lautapeli tuotettiin valmiiksi vuoden loppuun mennessä.

Kolmas osakokonaisuus kattaa opettajille suunnatun opetusmateriaalipaketin Globaaliagentti-oppimisportaalien tuottamisen verkkoon. Globaaliagentti -oppimisportaalit kehitettiin yhteistyössä kotkalaisen luokanopettajan kanssa, ja Thinglinkiltä¹³ saatiin yritysyhteistyönä 200 ilmaislisenssiä. Globaaliagentti on oppimateriaali, jonka avulla 4.–6.-luokkalaisten oppivat eettisesti, kulttuurisesti ja

¹² SDG:t eli kestävä kehityksen tavoitteet 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 13, 15

¹³ Thinglink on yritys, joka tarjoaa ratkaisuja erilaisiin virtuaalisiin oppimisoluihin.

ekologisesti kestävä elämäntapaa. He oppivat ymmärtämään omaa ja vieraita kulttuureja ja maailmankatsomuksia, toimimaan erilaisten ihmisten kanssa ihmisoikeuksia kunnioittaen ja toteuttamaan konkreettisen kansainvälisen vaikuttamisprojektin maailman parantamiseksi. Oppimispaketti sisältää noin 40 oppitunnin kokonaisuuden. Globaaliagentit-oppimiskokonaisuutta on tarkoitus pilotoida kahdessa eri luokassa Kotkan Mussalon koulussa ja yhdessä luokassa Jyväskylän Halssilan koulussa vuoden 2020 aikana.

4. Ohjelman resurssit

4.1 Henkilöstö

Lähetysseuran kehitysyhteistyön henkilöstö koostuu työntekijöistä Suomessa ja yhteistyömaissa. Heidän tehtävänä on varmistaa sujuva hankehallinto ja työn temaattisen sisällön vastaavuus kehitysyhteistyöohjelmaan nähden. Osa henkilöstöstä työskentelee erityisasiantuntijatehtävissä (vrt. luku 3.3. Asiantuntija-apu). Tehtäviin valitut työntekijät rekrytoitiin julkisilla hauilla. Työhönottoon sisältyi haastattelun lisäksi soveltuvuusarviointi. Lähetysseura noudattaa kristillisten järjestöjen työehtosopimusta. Työntekijöitä sitovat Lähetysseuran sisäiset ohjeet, mukaan lukien eettiset ohjeet ja korruption vastaiset toimintasäännöt.

Koordinaattorit Suomessa ja yhteistyömaissa vastasivat seuraavista alueista: eteläinen Afrikka¹⁴, Etiopia, Latinalainen Amerikka¹⁵, läntinen Afrikka¹⁶, Mekong-alue¹⁷, Nepal ja Tansania. Alueelliset kehitysyhteistyökoordinaattorit työskentelivät Lähetysseuran hallinnon alaisina, mutta osa asiantuntijoista työskenteli kumppaniorganisaation palveluksessa. Tarkat tiedot henkilöavusta esitetään henkilöapulaskelmassa, joka on osa talousraporttia. Kotimaan henkilöstön palkkakulut sisältyvät hallintokuluosuuteen. Kansainvälinen asiantuntijahenkilöstö esitellään tämän raportin luvussa 3.3. Asiantuntija-apu.

Vuoden 2019 päättyessä kehitysyhteistyöyksikössä Suomessa työskenteli 11 työntekijää ja ohjelman PME-asiantuntija osittain. Työntekijät vastuualueineen ja tehtävänimikkeineen esitetään taulukossa 2. Katastrofityön koordinaattorin, PME-asiantuntijan ja projektipäällikön palkkakulut eivät sisällyneet valtionrahoituksella katettaviin henkilöstökuluihin, vaan ne rahoitettiin toisista lähteistä. Toimet olivat osa kehitysyhteistyön kokonaistoteutusta. Ohjelmarahoituksella rahoitettiin kahdeksan ja muulla rahoituksella kolme henkilötövuotta.

Taulukko 2. Kehitysyhteistyöyksikön kotimaan henkilöstö Suomessa 2019.

Tehtävänimike	Vastuualue	Rahoituslähteet
kehitysyhteistyöpäällikkö	ohjelman kokonaisvastuu	ohjelmarahoitus 100 %

¹⁴ Botswana, Etelä-Afrikka, Zimbabwe.

¹⁵ Bolivia, Kolumbia.

¹⁶ Mauritania, Senegal.

¹⁷ Kambodža, Laos.

talouskoordinaattori	ohjelman talousvastuu	
kehitysyhteistyökoordinaattori	Etiopia	
kehitysyhteistyökoordinaattori	Tansania	
kehitysyhteistyökoordinaattori	läntinen ja eteläinen Afrikka	
kehitysyhteistyökoordinaattori	Latinalainen Amerikka	
kehitysyhteistyökoordinaattori	Mekong-alue	
kehitysyhteistyökoordinaattori	Nepal	
projektipäällikkö	ilmastonmuutostyö	oma rahoitus 100 %
katastrofityön koordinaattori	katastrofityö	oma rahoitus 100 %
PME-asiantuntija	ohjelman PME	oma rahoitus 100 %
Yhteensä	12 henkilötyövuotta	

Kehitysyhteistyön toteuttamista tuki organisaation muiden osastojen toiminta. Viestintä-, talous- ja henkilöstöhallinnon henkilöstökulut laskutettiin tukitoimintojen fokuksen ja osuuksien perusteella. Varsinaisten työntekijöiden ohessa kehitysyhteistyöhankkeisiin liittyvissä tehtävissä työskenteli yhteistyömaissa ja Suomessa myös vapaaehtoisia sekä korkeakouluharjoittelijoita.

4.2 Talous

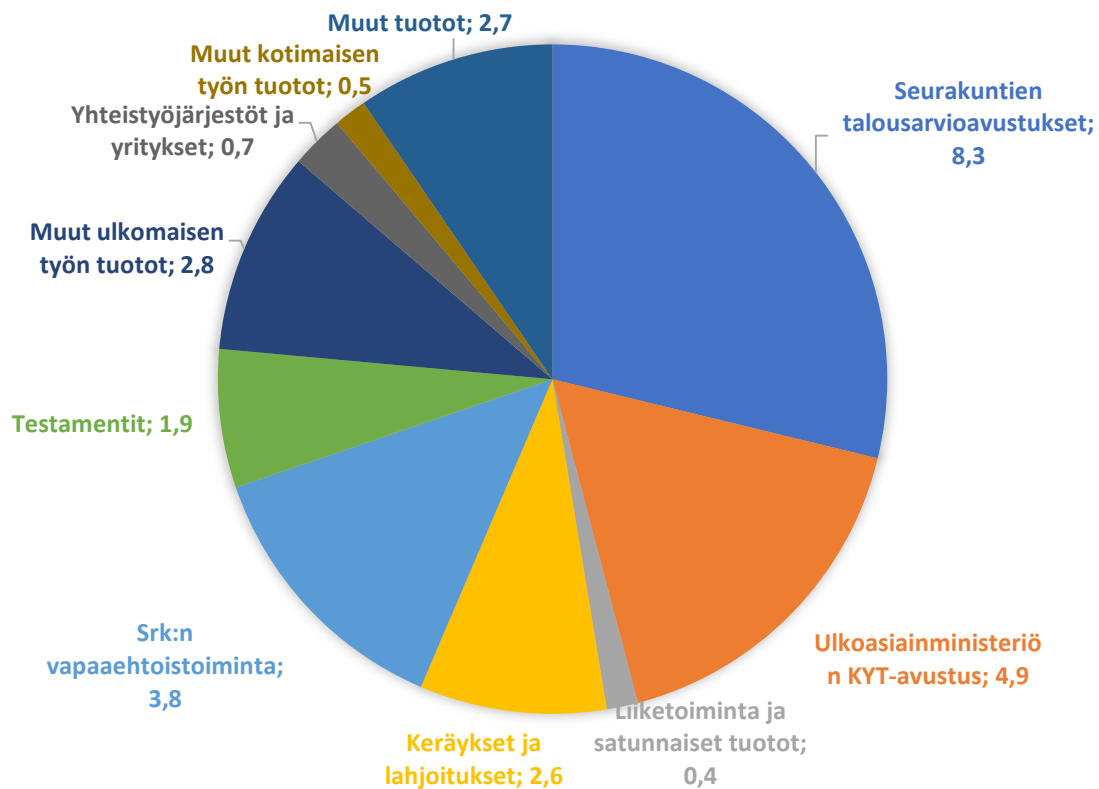
Lähetysseuran kehitysyhteistyön toteuma oli vuonna 2019 yhteensä 5 716 823 euroa. Kokonaissumma sisältää vuodelta 2018 siirtyneet määrärahat, normaalin omavastuuosuuden 15 prosenttia sekä vammaisohjelman omavastuuosuuden 7,5 prosenttia. Varat kohdennettiin alkuperäisen vuosisuunnitelman mukaisesti lukuun ottamatta pieniä budjettilylyksiä ja -alituksia, joista tarkemmin talousraportissa. Raportointivuonna käytetty valtioavustuksen osuus oli yhteensä 4 953 774 euroa. Jokaisesta hankkeesta on voimassa olevat yhteistyökumppaneiden allekirjoittamat sopimukset.

Hallintokulut olivat 10 prosenttia kehitysyhteistyöohjelman kokonaistoteumasta. Hallinto-osuus kattoi Lähetysseuran kehitysyhteistyövarojen hallinnoinnista suoraan aiheutuvat kulut järjestön eri osastoilla. Ulkomaanosaston lisäksi osuutensa saivat Lähetysseuran kotimaan-, hallinto- ja viestintäosasto. Kehitysviestinnän ja kansainvälisyyskasvatuksen osuus kehitysyhteistyöohjelman kokonaistoteumasta oli 185 629 euroa (n. 3,2 %).

Lähetysseuran kehitysyhteistyöohjelman ulkoministeriön rahoituksen omavastuuosuus vuonna 2019

Lähetysseuran toimintaa rahoittavat seurakunnat ja kristilliset järjestöt, ulkoasiainministeriö ja yksityiset ihmiset. Lähetysseuran tilikauden kokonaistulot olivat 28,8 miljoonaa euroa (31,0 vuonna 2018). Kannatustuottoja saatiin 17,4 miljoonaa euroa. Kannatustuotot muodostuvat seurakuntien talousarvioavustuksista, kolehdeista ja seurakuntien keräyksistä, testamenttilahjoituksista, muista suorista lahjoituksista ja keräyksistä sekä muista tuotoista. Seurakuntien budjettiavustuksia ei käytetä omavastuuosuuden kattamiseksi, koska niissä on mukana myös kirkollisveroilla kerättyjä varoja. Myöskään kotimaan toimintaan osoitettuja avustuksia ja muita tuottoja sekä ulkoasiainministeriöltä saatuja muita avustuksia ei huomioida kehitysyhteistyöohjelman omavastuuosuuteen. Lisätietoa saa Lähetysseuran toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä.

SUOMEN LÄHETYSSEURAN TUOTOT 2019 (MILJ. EUROA)

Kehitysyhteistyöohjelman¹⁸ tukemiseksi varoja kerättiin kohdennetusti Ylen hyvä -keräyksellä.

Ylen hyvä (Nenäpäivä)

188 137 €

Näiden lisäksi tuloja saatiin kolehdeista sekä seurakuntien keräyksistä ja yksityishenkilöiden lahjoituksista yhteensä 937 234€. Lisäksi tuloja saatiin testamenteista, nimikkosopimuksista sekä kuukausilahjoitusopimuksista ja ystäväengassopimuksista.

Tulolähteistä voidaan todeta seuraavaa:

- Keräys-, vaikuttamis- ja kehityskasvatuskampanjoinnin välityksellä Lähetysseura vetoaa kannattajiinsa ja suureen yleisöön tasauksen ja hyvinvoinnin edistämiseksi maailmassa. Keräykset toteutetaan suorakirjekeräyksenä sekä erilaisin tempauksin. Monet niistä järjestetään yhdessä seurakuntien ja yhteistyöjärjestöjemme kanssa.

¹⁸ Kattaa ulkoasiainministeriön rahoituksen omavastuuosuuden.

- Myös muiden valtakunnallisten keräysten tuottoa kohdennetaan kehitysyhteistyölle.
- Seurakunnat tukevat kehitysyhteistyötä myös palvelusopimuksilla, jotka solmitaan seurakuntien ja yhteisöjen kanssa. Sopimuksella sitoudutaan yhdessä pitkäaikaiseen tukeen. Seurakunnat voivat tukea yksittäisiä hankkeita tai niissä työskenteleviä asiantuntijoita tai yleisemmin tiettyä teemaa, kuten esimerkiksi naisten oikeuksia. Kaikilla kehitysyhteistyöohjelman asiantuntijoilla on kannatussopimuksia. Tämä kannatus kootaan seurakunnissa muun muassa myyjäisten, vapaaehtoistoiminnan, tempausten, kolehtien ja lähetyspiiritoiminnan kautta.
- Lähetyssseura hyödyntää myös verkkopohjaisia lahjoituskanavia (mm. Onnen lahjat).

Suomen Lähetysseuran kehitysyhteistyöohjelman ulkoministeriön rahoituksen omavastuuosuus 15%, vammaishankkeissa 7,5%, oli vuonna 2019 yhteensä 763 049 euroa.

Ulkopuolinen tilintarkastaja suoritti tilintarkastuksen Suomen valtion rahoituksella toteutetusta kehitysyhteistyötoiminnasta. Tilintarkastuksen pohjalta laaditut tarkastuskertomus ja -raportit ovat osa talousraporttia.

Vuodelta 2018 siirtyneitä määrärahoja oli 279 085€. Kokonaisselvitys varojen käytöstä on kuvattu tämän raportin osana olevassa talousraportissa.

Vuoden 2019 tilintarkastuskertomus (KPMG) toteaa tilinpäätöksen antavan oikean ja riittävän kuvan yhdistyksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttävän lakisääteiset vaatimukset.

Ohjelman muu rahoitus (toteumat)

Katastrofirahasto	169 000€
Naisten tulevaisuudelle -rahasto	15 000€
KYT-hankkeet/ muut kuin KEO-30 rahoitteiset	109 832€

Lähetysseura etsi aktiivisesti uusia rahoitusmahdollisuuksia ja kumppanuuksia kehittääkseen kehitysyhteistyöohjelman rahoituspohjaa. Vuonna 2019 Lähetysseura osallistui kansainvälisiin rahoitushakuihin, joiden kautta varmistui EU:n rahoitus Nepalissa tehtävään ihmisoikeushankkeeseen.

5. Hyödynsaajat

Kehitysyhteistyöohjelman suorat hyödynsaajat jakautuvat kahteen ryhmään: oikeudenhaltijoihin sekä vastuunkantajiin. Vuonna 2019 kehitysyhteistyön hankkeilla tavoitettiin yhteensä 186 251 suoraa hyödynsaajaa, joista oikeudenhaltijoita oli 174 118 (93 %) ja vastuunkantajia 12 133 (7 %). Epäsuoria hyödynsaajia tavoitettiin noin 1,5 miljoonaa.

Taulukko 3. Suorat hyödynsaajat vuonna 2019.

	Suoria hyödynsaajia	Vammaisia henkilöitä	Etnisiin vähem- mistöihin kuulu- via henkilöitä	Virkamiehiä (vastuunkantajia)	Kansalaisyhteis- kunnan johtajia (vastuunkantajia)
Naisia	70 292	3 566	17 029	1 323	4 080
Miehiä	50 727	3 416	9 372	2 641	4 089
Tyttöjä	36 802	1 975	1 529		
Poikia	28 430	1 529	6 094		
Yhteensä	186 251	10 486	34 024	3 964	8 169

6. Tavoitteiden saavuttaminen ja tulokset

6.1 Teema: Syrjittyjen oikeudet

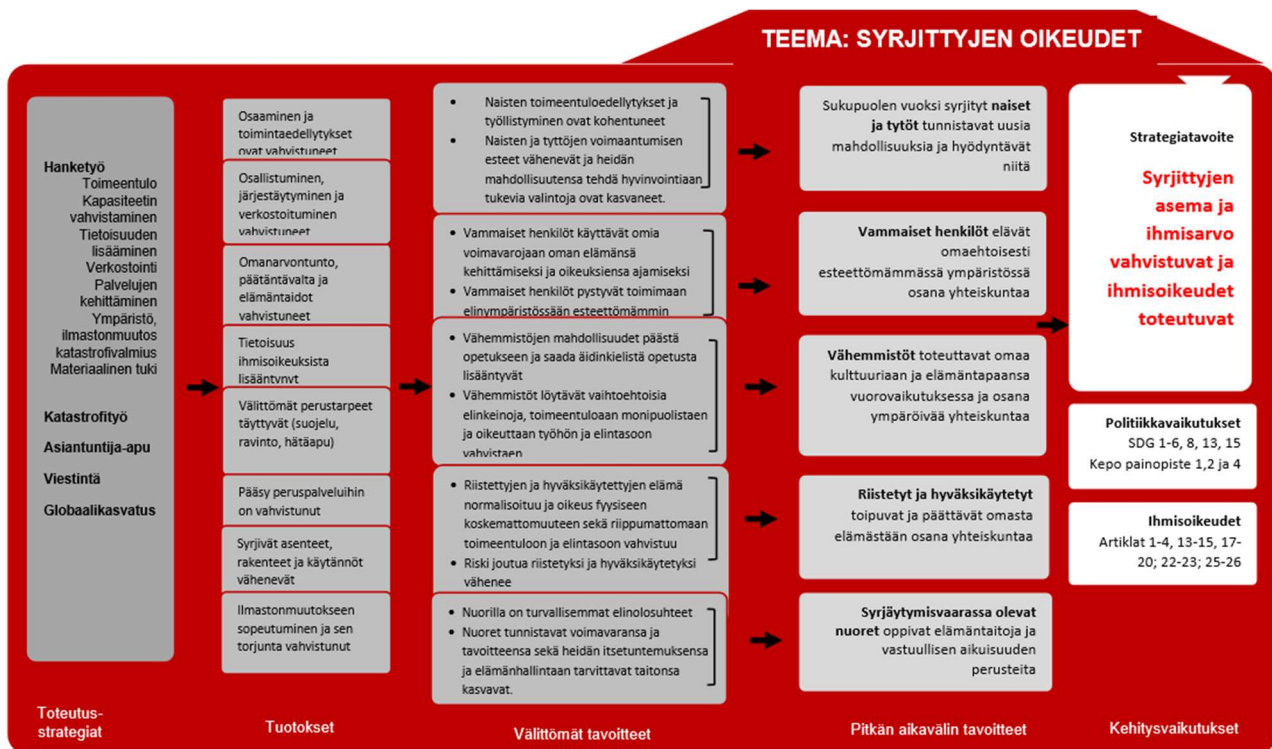
Syrjityt ihmisryhmät ovat Lähetyseuran työn keskiössä. Tavoitteena on vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta niiden parissa, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa. Ohjelman hyödynsaajaryhmät on valittu yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Keskittyminen kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien väestöryhmien oikeuksiin vastaa yhteistyökumppaneiden ja Lähetyseuran yhteisiä strategisia tavoitteita. Hyödynsaajaryhmät on valittu hyödyntämällä osallistavia menetelmiä.

Ohjelma toimii seuraavien syrjittyjen ryhmien parissa:

- 1) Sukupuolen vuoksi syrjityt naiset ja tytöt
- 2) Vammaiset henkilöt
- 3) Vähemmistöihin kuuluvat henkilöt (alkuperäiskansat ja etniset vähemmistöt)
- 4) Riistetyt ja hyväksikäytetyt henkilöt (lapsityöläiset, orjat, ihmiskaupan uhrin, taloudellisen hyväksikäytön uhrin, fyysisen ja seksuaalisen hyväksikäytön uhrin)
- 5) Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret

Työn pitkän aikavälin tavoitteena (impact-taso) on syrjittyjen ihmisten aseman ja ihmisarvon vahvistuminen sekä ihmisoikeuksien toteutuminen täysmääräisinä. Työ sisältää syrjittyjen ihmisten voimaannuttamista, mutta myös ympäröivään yhteisöön ja yhteiskuntaan vaikuttamista syrjittyjen oikeuksien edistämiseksi ja syrjinnän poistamiseksi.

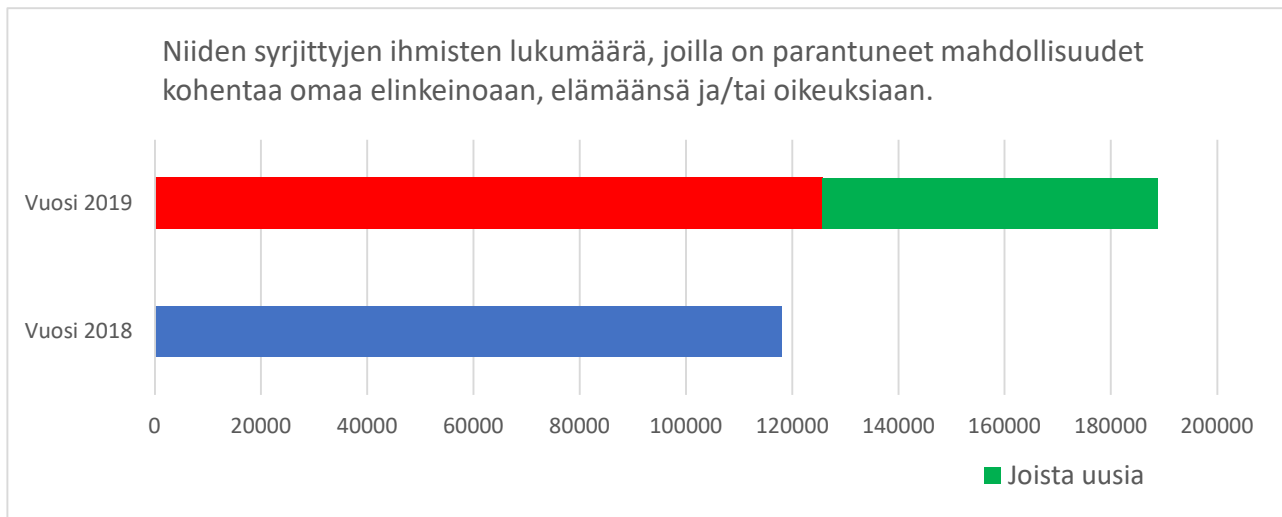
Kuva 1. Muutosteoria: Syrjittyjen oikeudet

Ohjelmakaudella pyritään tavoittamaan 300 000 syrjittyä ihmistä. Tavoitteena on tilanne, jossa syrjityt ihmiset pystyvät itse vaikuttamaan elinkeinoonsa, elämäänsä tai oikeuksiensa toteutumiseen uusien tietojen, taitojen tai menetelmien avulla.

Raportointivuonna edistyi hyvin kohti ohjelmakaudelle asetettua tavoitetta, koska vuoden 2019 loppuun mennessä yhteensä yli 180 000 syrjityn ihmisen vaikuttamismahdollisuudet olivat parantuneet. Näistä 63 105 syrjityn ihmisen vaikuttamismahdollisuudet paranivat vuoden 2019 aikana.

Kuva 2. Niiden ohjelman tavoittamien syrjittyjen ihmisten lukumäärä, joiden mahdollisuudet kohentaa elämäänsä ovat ohjelmakaudella parantuneet.

6.1.1 Sukupuolen vuoksi syrjityt naiset ja tytöt

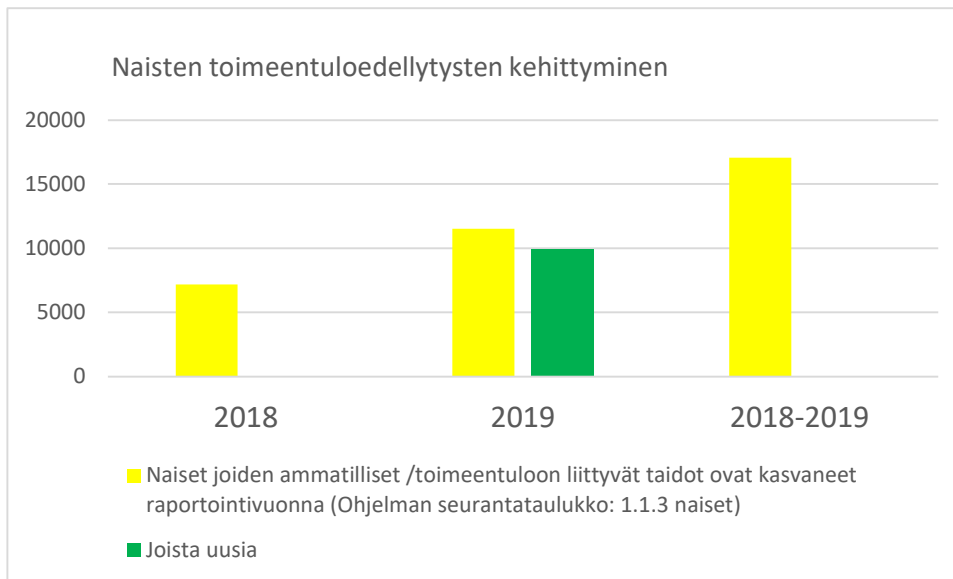
Naisiin ja tyttöihin sukupuolen vuoksi kohdistuva syrjintä rajoittaa naisten ja tyttöjen elämän kohentumisen mahdollisuuksia. Luku- ja kirjoitustaito sekä ammatilliset taidot ovat lähtökohtia sille, että naiset ja tytöt voivat tunnistaa uusia mahdollisuuksia ja hyödyntää niitä oman elämänsä parantamiseksi. Lähetyseuran kehitysyhteistyön painopisteinä on ollut naisten aktivoiminen toimimaan yhdessä heidän tärkeäksi kokemissaan itseään, perheitään, yhteisöään ja yhteiskuntaansa koskevissa asioissa, uusien elinkeinojen luominen naisille ja tyttöjen koulutuksen edistäminen. Kun naisten ääni saadaan kuuluviin ja heidän elämänsä paranee, siitä hyötyvät sekä perhe että koko yhteisö.

Tavoite 1. Naisten toimeentuloedellytykset ja työllisyys ovat kohentuneet

Vuonna 2019 ohjelma auttoi yhteensä yli 11 000 naista kasvattamaan ammatillisia taitojaan. Lisäystä edelliseen vuoteen oli 37 %.

Vaikka ohjelmassa ei suoraan mitata työllisyyden kohentumista, useassa hankkeessa hyödynsaajien vuosittainen tulotaso nousi raportointivuonna yli 10 % edellisvuoden tasosta. Tulotason kasvu tapahtui erilaisten kurssitusten, vahvistuneiden säästö- ja muiden oma-apuryhmien ansiosta. Naisten säästöryhmien tukea lisättiin, koska niiden toiminnan havaittiin edistävän kestäväää kehitystä. Tansaniassa ja monessa muussakin kumppanimaassa jopa 40 % ohjelman piirissä olevista naisista sai lisäystä toimeentuloonsa vuoden 2019 aikana.

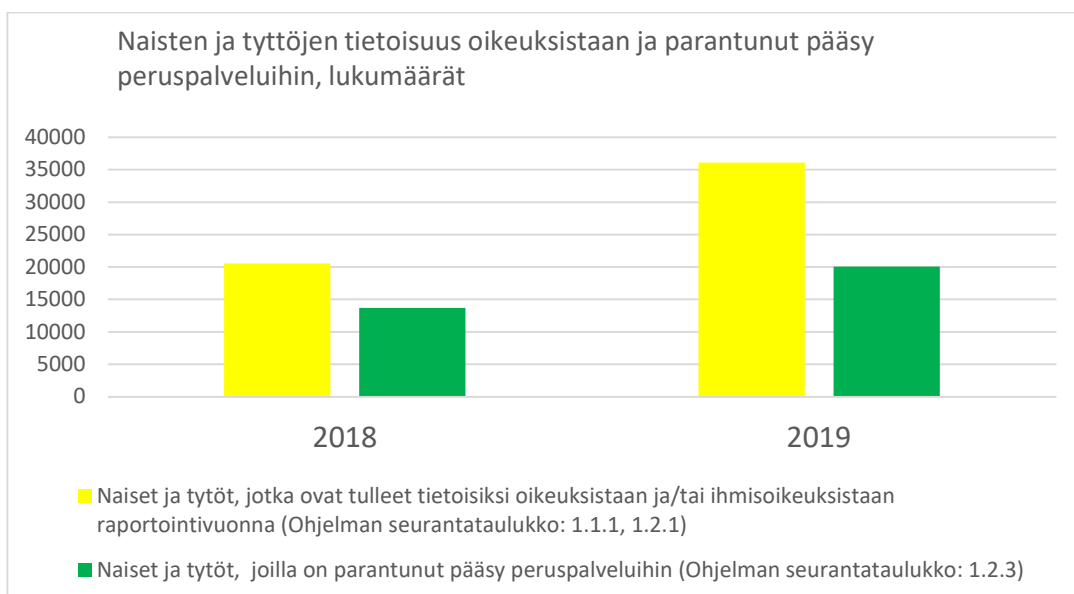
Kuva 3. Ohjelman piirissä olevien naisten toimeentuloedellytysten kehittyminen

Tavoite 2: Naisten ja tyttöjen voimaantumisen esteet ovat vähentyneet ja heidän mahdollisuutensa tehdä hyvinvointiaan tukevia valintoja ovat kasvaneet

Jotta naiset ja tytöt pystyvät voimaantumaan, heidän tulee olla tietoisia oikeuksistaan, kuten siitä, että heillä on oikeus tehdä omaa elämäänsä koskevia valintoja. Naisten ja tyttöjen osallisuutta ja aktivoitumista tuettiin laajalti yhteisöpohjaisissa ryhmissä, joihin osallistui vuoden aikana yli 23 000 naista tai tyttöä. Ryhmissä naiset oppivat yhteistoiminnan voiman ja saivat käytännöllistä tietoa esimerkiksi lisääntymisterveydestä, oikeudesta ruumiillisen koskemattomuuteen ja väkivallattomaan elämään sekä oikeudesta tasavertaiseen koulutukseen ja vaikuttamiseen yhteiskunnassa.

Kuva 4. Naisten ja tyttöjen tietoisuus oikeuksistaan ja pääsy peruspalveluihin

Tietoisuus oikeuksista lisääntyi naisten ja tyttöjen keskuudessa. Niiden naisten ja tyttöjen lukumäärä, jotka tulivat tietoisiksi oikeuksistaan, kasvoi raportointivuoden aikana 16 000:lla (20 000 vuonna

2018, 36 000 vuonna 2019). Peruspalvelujen piiriin päässeitten naisten ja tyttöjen määrä lähes kaksinkertaistui verrattuna edelliseen vuoteen ja oli vuoden 2019 loppuun mennessä noin 20 000. Peruspalvelut sisälsivät opetus-, terveydenhuolto- sekä vesi- ja sanitaatiopalveluja. Keskeisenä lähestymistapana oli oikeudenhaltijoiden ja vastuunkantajien välisten linkitysten ja kommunikaation kehittäminen siten, että syrjityt pystyivät itse ajamaan oikeuksiaan päästä peruspalveluitten piiriin.

Useissa kumppanimaissa paikallisviranomaisten tietoisuus ja ymmärrys naisiin ja tyttöihin kohdistuvasta väkivallasta, perheväkivallasta ja niiden torjumisesta lisääntyi. Paikallisviranomaisten kanssa tehtiin erilaisia aloitteita naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi. Esimerkiksi *Boliviassa* väkivaltateemoja käsittelevät koulutukset herättivät koulujen viranomaiset huomaamaan, että tyttöihin kohdistuvan väkivallan vähentäminen on mahdollista (BO701).

Etiopiassa yhteisöjen ymmärrys terveystiesymyksistä parani. Yhden hankkeen piirissä erittäin syrjittyihin vähemmistöihin kuuluvien naisten mahdollisuus turvalliseen synnytykseen ja vertaistukeen raskauden loppuaikana parani alueelle rakennetun ”odotushuoneen” ansiosta (ET707). Tämä toimii mallina muille alueille ja toimijoille, mikä edesauttaa lähestymistavan leviämistä laajemmalle.

Senegalissa lähes 1300 maaseutuyhteisön naisen seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeudet vahvistuivat heidän saatuaan tietoa ehkäisystä ja äitiys- ja lapsiterveydestä (XX705). Botswanassa yli 2000 sukupuolittuneen väkivallan uhria sai apua hankkeen ansiosta. Yhteisön tietoisuuden lisääntymisen ansiosta saatiin julki yhä enemmän tapauksia lapsiin kohdistuvasta hyväksikäytöstä tai väkivallasta (BW701). Koska kyseessä on kulttuurisesti sensitiivinen aihe, voidaan tuloksia pitää merkittävinä.

Tansaniassa perustettiin kahdeksan naisfoorumia, joiden jäsenet koulutettiin torjumaan sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa. Tämän jälkeen kylien puheenjohtajat ratkoivat sukupuoleen perustuvia väkivaltatapauksia naisfoorumien kautta, jolloin sukupuolittuneeseen väkivaltaan puututtiin aikaisempaa herkemmin. Siellä missä naisfoorumit toimivat, myös naisten ja koulutyttöjen odottamattomat raskaudet vähenivät, koska yhteisön tiedot perhesuunnittelusta sekä lisääntymisterveydestä olivat parantuneet (TZ703). Lisäksi hankealueilla koulua käyvien tyttöjen lukumäärä lisääntyi 40 % (2016) 70 % (2019), kun hanke jakoi kuukautissuojia, jotta tytöt voivat käydä koulua myös kuukautisten aikana. Toiminnan tuloksena tyttöjen oppimistulokset parantuivat (TZ703).

6.1.2 Vammaiset henkilöt

Vammaiset henkilöt kohtaavat globaalisti moninkertaista syrjintää ja valtavasti yhteiskunnallisia esteitä, jotka heikentävät osallistumista ja osallisuutta. Vammaiset henkilöt jäävät helposti yhteiskunnan ulkokehälle, vaikka useimmat maat ovat hyväksyneet YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen mukaisen vision kehityksestä. Työ vammaisten henkilöiden luovuttamattomien ihmisoikeuksien toteutumiseksi vaatii sekä oikeudenhaltijoiden että vastuunkantajien yhteistyötä. Lähetysseuran ohjelmatyössä kehitetään yhteistyötä osapuolten välillä sekä vähennetään vammaisten henkilöiden osallistumisen esteitä esimerkiksi vaikuttamalla päättäjiin ja yhteisöihin sekä tukemalla henkilöiden voimavaroja oman toimijuuden vahvistamiseksi.

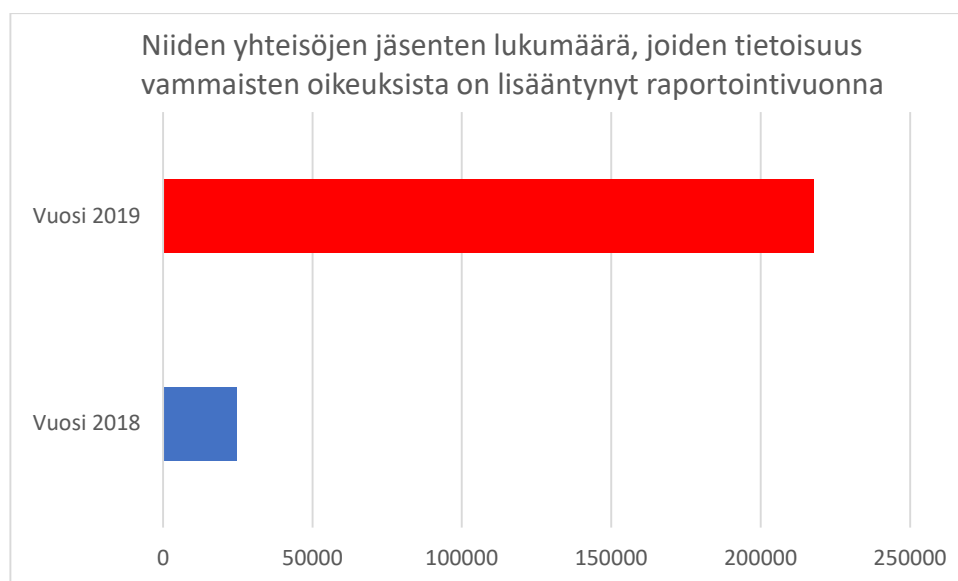
Tavoite 1: Vammaiset henkilöt käyttävät omia voimavarojaan oman elämänsä kehittämiseksi ja oikeuksiensa ajamiseksi

Monissa perheissä ja yhteiskunnissa vammaiset henkilöt ovat näkymättömissä. Muutoksen aikaansaaminen vaatii vammaisten henkilöiden saavuttamisen, mikä on kulttuurisista ja sosiaalisista syistä toisinaan erittäin vaikeaa. Kehitysyhteistyöohjelmalla vähennetään eristyneisyyttä, varustetaan vammaiset henkilöt työkaluilla oman potentiaalinsa toteuttajiksi ja rakennetaan vammaisten henkilöiden keskistä yhteistyötä ja vertaistukea. Esimerkiksi viittomakielen saattaminen kuurojen ja kuulovammaisten henkilöiden käyttöön on ollut ratkaiseva askel eristymisen poistamisessa. Vammaiset henkilöt ovat ohjelmaan kuuluvissa hankkeissa hankkineet elämäntaitoja ja elinkeinoja sekä ryhtyneet toimeen omien ja yhteisöjensä oikeuksien ajamiseksi.

Tavoite 2: Vammaiset henkilöt pystyvät toimimaan elinympäristössään esteettömämmin

Vammaisten henkilöiden tilanne ohjelman hankealueilla on edelleen haastava. Tieto on ensimmäinen askel pitkäkestoisessa muutoksessa kohti vammaisten ihmisten tasa-arvoisia oikeuksia yhteiskunnassa. Ohjelmatyön tuloksena on esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden työntekijöiden ymmärrys vammaisuuteen liittyvistä esteistä sekä oikeuksista on parantunut. Käytännössä se on näkynyt parempana palveluna vammaisiin henkilöihin liittyvissä asioissa. Ohjelma on myös tehnyt merkittävää työtä yhteisöjen tietoisuuden kasvattajana: tietämys vammaisten oikeuksista on lisääntynyt.

Kuva 5. Yhteisöjen tietoisuus vammaisten oikeuksista

Vaikka tietoisuus onkin lisääntynyt, hankealueilla on edelleen syvälle juurtunutta syrjintää vammaisia henkilöitä kohtaan. Syrjintä näkyy ihmisten asenteissa ja yhteiskunnan rakenteissa. Ohjelmassa pyritään vaikuttamaan paikalliseen lainsäädäntöön ja toimeenpanoasetuksiin, jotta vammaisten henkilöiden ulottuville saataisiin tarvittavia sosiaalipalveluita (esimerkiksi peruskoulutus, avioliittoneuvonta, terveyskoulutus, psykososiaalinen tuki) ja mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Ohjelman piirissä olevien vammaisten määrä on kasvanut edellisvuoteen verrattuna 3 %. Yleensä yhteistyötahot ovat paikallisia vammaisjärjestöjä, joiden toimintakapasiteetti kasvaa hitaasti. Edistystä on kuitenkin saavutettu muun muassa erityisiin sosiaalietuihin oikeuttavan vammaisstatuksen saamisessa: raportointivuonna reilut 1 700 vammaista henkilöä pääsi virallisen vammaisstatuksen piiriin Nepalissa.

Etelä-Afrikassa vaikutettiin siihen, että viranomaiset kiinnittävät huomiota Kwa-Zulu Natalin provinssin erityiskouluissa tapahtuviin vammaisten lasten oikeuksien loukkauksiin. Zulu-kulttuurissa aihe on tabu, mutta hanke on auttanut herättämään kansalaiskeskustelua aiheesta ja voimauttamaan vammaisten lasten vanhempia vaatimaan viranomaisia vastuuseen tilanteen korjaamiseksi. Etelä-Afrikan opetusviranomaiset ryhtyivät koordinoimaan erityiskoulujen ongelmiin pureutuvaa kokousta. Tämä osoittaa, että vastuunkantajien velvollisuus vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksien edistämiseksi ja heihin kohdistuvan syrjinnän poistamisessa on vahvistunut hankkeen myötä (ZA703).

Etiopiassa vammaiset henkilöt saivat koulutusta seksuaali- ja lisääntymisterveydessä. Tietoa etenkin näistä sensitiivisistä aiheista on vain vähän tarjolla. Koulutuksilla halutaan tukea vammaisten määräysvaltaa omasta ruumiistaan ja seksuaalisuudestaan, sillä vammaisilla on suuri riski joutua seksuaalisen hyväksikäytön uhreiksi (ET701).

Etiopiassa eri sidosryhmien osallistuminen yhteisöpohjaisen vammaisten henkilöiden oikeuksien vahvistumiseen tähtäävän hankkeen aktiviteetteihin on lisääntynyt edellisistä vuosista. Sidosryhmien (kuten viranomaisten) edustajat ovat osoittaneet parantunutta ymmärrystä vammaisten henkilöiden oikeuksien suhteen. Hankkeessa tehdään läheistä yhteistyötä muiden kansalaisjärjestötoimijoiden kanssa. Hanke toimii malliesimerkkinä vammaisten oikeuksien toteuttajana, ja kumppanien edustajia pyydetään usein esittelemään vammaistyötään muun muassa paikallishallinnon tehdessä vierailuja alueelle. (ET704).

Kolumbiassa psykososiaalisen tuen rinnalla toteutettu juridinen tuki on vahvistanut vammautuneiden tietoa heille laillisesti kuuluvista oikeuksista ja mahdollistanut sen, että he pystyvät suoriutumaan hakuprosesseista (CO703).

Nepalissa ohjelmatyöllä on vähennetty vammaisten lasten putoamista koulutusjärjestelmästä, parannettu oppimistuloksia sekä hyödynnetty lapsiystävällisiä opetusmenetelmiä. Työ aloitettiin tietyissä kouluissa jo maanjäristyksen jälkeen 2015. Tämä kertoo siitä, että vammaisten henkilöiden oikeuksien parissa tehtävä työ kantaa usein hedelmää vasta pitkällä aikavälillä. Lähetyseuran yhteistyökumppani on tehnyt myös merkittävää vaikuttamistyötä: kumppani organisoisi kuusi kuntatason tapaamista hankeneuvontaryhmän kanssa ja järjesti kaksi sosiaalista arviointia (*social audits*). Kaikki nämä tarjosivat mahdollisuuden arvioida hankkeen etenemistä yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa mikä tukee paikallista tulohajaamista ja kestävyttä. (NP707),

Toinen Nepalin kumppani tuki vammaisjärjestöjen hankehallinnollista osaamista ja vahvisti järjestöjen omistajuutta työn osalta. Tuloksena tuetut järjestöt onnistuivat yhteishakemuksella saamaan lisärahoitusta toiminnalleen. (NP706).

Tansaniassa vammaisten toimeentuloa kehitettiin yhteistyössä Abilis-säätiön kanssa. Yhteistyö täydentää Lähetyseuran kehitysyhteistyötä hankealueella tukemalla niiden vammaisryhmien tarpeita, jotka eivät ole Lähetyseuran rahoittaman toiminnan piirissä. (TZ706).

6.1.3 Vähemmistöt

Vähemmistöihin (etniset, kielelliset, sosiaaliset vähemmistöt ja alkuperäiskansat) liittyvässä syrjinnän vastaisessa työssä oli kaksi prioriteettialuetta: vähemmistöihin kuuluvien lasten pääsy äidinkielen opetuksen piiriin ja heidän perheittensä toimeentulon ja elinolojen paraneminen. Tähän tähdättiin kehittämällä oikeudenhaltijoiden omia resursseja sekä tukemalla heitä vaikuttamaan vastuunkantajien päätöksentekoon ja toimintaan.

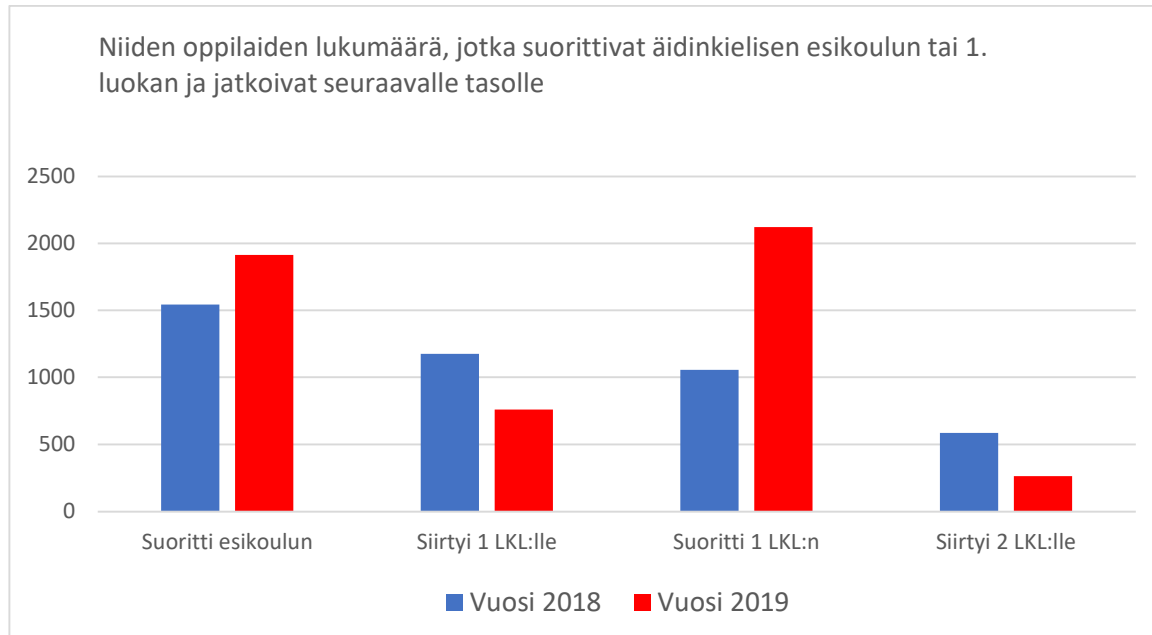
Äidinkielistä opetusta kehitettiin niin sanotuissa yhteisökouluissa ja valtion kouluissa. Erityisen tärkeää se oli yhteisöjen ylläpitämissä esikouluissa ja ala-asteen luokissa. Elämän läpi kantavan lukutaidon oppii vain kielellä, jota ymmärtää. Monilla kielivähemmistöjen alueilla valtion kouluissa opetus annetaan kansallisella kielellä, jota lapset ja heidän vanhempansakaan eivät ymmärrä. Valtion maaseutukouluihin lähettämät opettajat eivät puolestaan osaa paikalliskieltä.

Monissa Lähetysseuran yhteistyömaissa valtion prioriteettina ei ole äidinkielen opetuksen kehittäminen. Joissakin maissa se ei ole edes sallittua, sillä hallitus katsoo sen edesauttavan vähemmistöjen vaatimuksia itsemääräämisoikeuteen, joka voisi horjuttaa kansallista yhtenäisyyttä ja vallanpitäjiä. Lähetysseuran kumppaneiden kyky ajaa äidinkielen opetuksen kehittämistä tuomalla esiin sillä naapurimaissa saatuja hyviä kokemuksia ja edesauttamalla äidinkielisestä opetuksesta sopimista paikallishallintojen kanssa on tärkeää.

Tavoite 1: Vähemmistöjen mahdollisuus päästä opetukseen ja äidinkieliseen opetukseen lisääntyy

Raportointivuonna ohjelmaan kuului äidinkielen opetuksen kehittämistä Etiopiassa, Senegalissa, Kambodžassa ja Nepalissa, kaikkiaan 15:llä eri kielellä. Hankkeissa pyrittiin kehittämään opetus- ja oppimateriaalia, joka kuroisi kahden kielen ja kulttuurin välistä kuilua umpeen. Ohjelman tukemissa kouluissa äidinkielen esikoulun suorittaneista vähemmistöihin kuuluvista lapsista noin 40 % jatkoi ala-asteelle. Vieraspaiikkakunnilta olevien opettajien kyky käyttää lapsiystävällisiä opetusmenetelmiä ja lasten todellisuutta heijastavaa oppimateriaalia parani opettajille annetun kurssituksen ansiosta. Usein paikallisyhteisöistä värvätyt apuopettajat olivat ratkaisevassa asemassa opettajien tukena. Kielityö lisäsi myös vanhempien kiinnostusta lähettää lapsensa kouluun, kun he näkivät, kuinka lapset opittuaan lukemaan äidinkielellään etenivät hienosti opinnoissaan ja siirtyivät ylemmillä luokilla käyttämään opinnoissaan sekä paikallis- että kansalliskieliä. Lisäksi äidinkielen epävirallisen opetuksen ja läksykerhojen järjestäminen on osoittautunut toisinaan hyväksi keinoksi naisten ja tyttöjen lukutaidon saavuttamiseen.

Kuva 6. Vähemmistöihin kuuluvien oppilaiden äidinkielen varhaisopetus ohjelman tukemissa kouluissa.

Etiopiassa paikallishallinto on luonut strategian äidinkielen opetuksen turvaamiseksi ja sidosryhmät ovat allekirjoittaneet tähän liittyvän aiesopimuksen, jossa on määritelty kunkin vastuuroolit seuraavalle viidelle vuodelle hankkeen päättymisen jälkeen. Jotkut paikallishallinnon elimet käyttävät jo paikalliskieliä tiedottaessaan kyläyhteisöille. Paikallishallinto on budjetoinut äidinkielen oppimateriaaleihin, jotta näiden saatavuus turvattaisiin. Tämä on osoitus vahvasta sidosryhmäyöskentelystä ja paikallisomistajuudesta hankkeen piirissä. Paikallishallinto on ottanut myös vastuuta kouluttaa entistä enemmän opettajia äidinkielen opetuksen tarpeisiin, koska opettajien määrä ei ole tällä hetkellä riittävä jokaisen vähemmistökielen kohdalla (ET703).

Kambodžassa Lähetyseuran kumppanin, kouluviranomaisten ja opettajien yhteistyöllä kunnostettiin yläkoulun asuntola Ouyadawin alueella niin, että 78 vähemmistönuoren (joista 37 oli tyttöjä) on mahdollista käydä koulua 12. luokkaan asti. Kumppanin ja paikallisten kouluviranomaisten yhteistyöllä koulutettiin myös opettajia äidinkielisessä opetustekniikassa neljässä koulussa. Maakunnan kouluviranomaiset ovat pyytäneet ensimmäistä kertaa hanketta keskittämään äidinkielen opetuksen kehittämistyötään julkisiin kouluihin, epävirallisten lukutaitoluokkien lisäksi. Yhteistyötä viranomaisten kanssa on jo käynnistynyt niin opettajien lisäkoulutuksessa kuin äidinkielisten opetusmateriaalien tuottamisessa. Khmerin kielellä valtion kouluissa opiskeleville etnisiin vähemmistöihin kuuluville lapsille on myös alettu tarjota mahdollisuutta oppia lukemaan äidinkielellään khmerin kielen lisäksi (KH701).

Nepalissa kumppanijärjestö teki vaikuttamistyötä yli 600 vanhemman parissa, jonka jälkeen 40 % heistä osasi kertoa äidinkielen opetuksen tärkeydestä. Vaikuttamistyön seurauksena myös kaksi kolmasosaa opettajista ja reilu puolet yhteisön jäsenistä pystyi samaan. (NP704).

Senegalissa äidinkielen opetuksen arvostus kasvoi yhteisöissä ja paikallisomistajuus äidinkielisestä esikouluopetuksesta vahvistui. Sererenkielisten esikoulujen yhteisöllisissä hallintoelimissä toimi useita kymmeniä aktiiveja, joiden taidot vaikuttamistyössä lisääntyivät

koulutusten myötä. Äidinkielen esikouluopetus on yhteisöjen tietoisuuden kasvun myötä kestävämmällä pohjalla, koska sille on paikallista kysyntää ja yhteisöt ovat valmiita panostamaan siihen resurssejaan. Yhteisöt maksavat muun muassa koulunkäyntiavustajan palkan ja eräässä yhteisössä myös kokonaisen ylimääräisen luokan toiminnan. Tämä kertoo vahvasta paikallisomistajuudesta (SN701).

Senegalin valtio vahvisti pyrkimystään parantaa oppimistulosten laatua löytämällä toimiva malli kansallisten kielten (mm. wolof, serer, fulan) käyttöön ranskankielisessä opetusjärjestelmässä. Hankkeen myötä eri tasojen toimijoiden asenteet muuttuivat myönteisemmiksi äidinkielistä opetusta kohtaan, mukaan lukien yhteisöjen johtajat, opetusviranomaiset ja kunnalliset päättäjät (SN701).

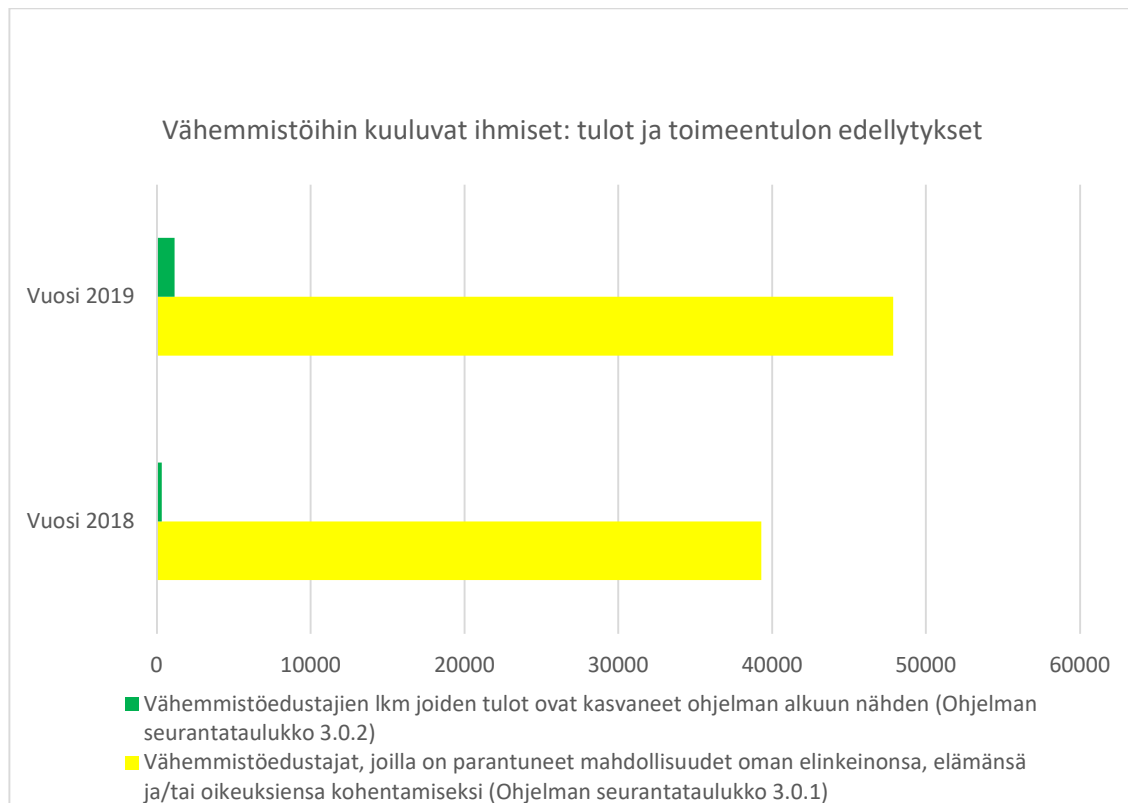
Tavoite 2: Vähemmistöt löytävät vaihtoehtoisia elinkeinoja, toimeentulo monipuolistuu ja oikeus työhön ja elintasoon vahvistuu

Etniset vähemmistöt elävät usein vaihdantataloudessa maanviljelyn kannalta marginaalisilla alueilla tai maattomina. Monien yhteisöjen toimeentulo ja ruoan saanti on yhden viljelykasvin tai kausittaisen maataloustyön varassa. Toimeentulon haavoittuvuus näkyy usein kaikilla hyvinvoinnin alueilla: ruokaa ei ole riittävästi, se on yksipuolista ja tästä johtuva heikko ravintotilanne johtaa huonon hygienian ja vedensaannin ongelmien kanssa sairauksiin ja turhiin kuolemiin. Sairastuneet eivät saa tarvitsemaansa lääkitystä ja hoitoa, eikä lasten koulunkäyntiin riitä resursseja.

Monilla yhteisöillä olisi kuitenkin mahdollisuus monipuolistaa toimeentuloa esimerkiksi uusilla viljelykasveilla ja ilmastonmuutosta kestäväillä viljelymenetelmillä, pienyrittäjyydellä tai kasvattamalla kotieläimiä. Lisäämällä tarvittavaa tietoa ja osaamista, perustamalla piensäästö- ja lainaryhmiä ja varustamalla hyödynsaajia tarvittavilla alkuresursseilla **Lähetysseura on yhteistyökumppaneineen ohjelmakauden alusta laskien parantanut lähes 50 000 vähemmistöihin kuuluvan ihmisen mahdollisuuksia parempaan elintasoon.** Erityisesti naisten uudet taidot ja niiden käyttöönottoon tarvittavien alkuinvestointien tarjoaminen ovat tuoneet positiivisia muutoksia perheitten elämään.

Pidemmän aikavälin tavoitetta eli tulojen kasvua (impact-tason tavoite) on tähän mennessä tapahtunut reilulla tuhannella henkilöllä. Mahdollisuuksien ja tietoisuuden lisääminen on jonkin verran lisännyt vähemmistöjen tuloja, ja pitkän aikavälin suunta on positiivinen.

Kuva 7. Niiden vähemmistöihin kuuluvien ihmisten lukumäärä, joiden tulot tai toimeentulon edellytykset ovat kasvaneet

Raportointivuonna 1200 vähemmistöväestön taloutta sai pysyvästi paremman ruokaturvan. Ohjelmakauden alusta yhteensä 6500 vähemmistöihin kuuluvan kotitalouden ruokaturvaa on kohennettu merkittävästi.

Etiopiassa naisten elinkeinot ja tulonhankinta paranivat paikallisen tuotannon ja yrittäjäyystaitojen tuen vuoksi. Naisten valmistamien saviruukkujen laatu parani ja tuotanto nopeutui hankkeen tarjoaman polttouunin ansiosta. Tämä kasvatti naisten ansiotuloja. Lisäksi yhteensä 25 kahvinviljelijäperhettä hyötyi laadukkaista kahvipensaan siemenistä, jotka lisäävät satoa ja kartuttavat rahallista tuottoa. Vihannesten ja hedelmien viljelyä tehostettiin koulutuksilla: noin sadan naisten osaamisen kasvu kasvatti korjattua satoa ja tuotti perheille sekä rahallista että ravinnollista etua. Tulotason kasvu lisäsi myös paikallisten markkinoiden ja palveluiden käyttöä, mikä tukee kylä- ja yhteisötason taloudellista kehitystä laajemmin. Mehiläistarhaus on erinomainen lisätulojen lähde Etiopiassa, koska se vaatii suhteellisen vähän resursseja ja aikaa. Sitä voidaan tehdä saman aikaisesti muiden elinkeinojen ohella. 30 naista sai opetusta ja materiaalitukea mehiläistarhauksen aloittamiseksi. (ET707).

Kambodžassa 23 kyläyhteisössä 871 vähemmistön edustajaa sai uusia tietoja ja taitoja erityisesti ilmastonmuutosta kestävien ja tuotantoa monipuolistavien ruokakasvien viljelyssä, maatalousosuuskunnan perustamisessa ja toiminnassa ja pienimuotoisessa kaupallisessa viljelyssä (vihannekset, sienet, hedelmät, mausteet). Myös oman siementuotannon varmistaminen, viljelykasvien monipuolistaminen, biologinen torjunta ja luonnonmukainen maanparannus olivat osa koulutustarjontaa. Paikallisviranomaisten kanssa yhteistyössä järjestetyt opetusjaksot edistivät esimerkiksi maatalousosuuskuntien rekisteröimistä ja maatalousneuvojen teknisen tuen jatkumista kurssien jälkeen. (KH701).

Nepalissa 12 kastisyrjinnän kohteena olevaa alakastista dalitia sai tukea perinteisen ammatin harjoittamiseen (mm. ompelutyö, kotitalousvälineitten ja huonekalujen valmistus) ja heille hankittiin tarvittavia välineitä, kuten ompelukoneita. Näiden aloitteiden kautta tuettiin dalitien mahdollisuuksia saada toimeentuloa, jota he käyttivät erilaisiin tarpeisiin, kuten päivittäistavaroiden hankintaan, lasten koulutukseen ja perheen terveydenhuoltoon. (NP709).

6.1.4 Riistetyt ja hyväksikäytetyt

Ohjelmassa tuetaan ihmiskaupan ja muun hyväksikäytön kohteeksi joutuneita ihmisiä tarjoamalla heille välitöntä apua ja tukemalla heidän toipumistaan ja elämän normalisoitumista. Lisäksi ohjelma tekee ennaltaehkäisevää työtä, jotta hyväksikäytetyt eivät joutuisi uudelleen uhriksi ja että uusia uhreja ei syntyisi. Ohjelma tukee myös toimia syyllisten saamiseksi vastuuseen rikoksistaan.

Valtaosa työstä kohdistuu ihmiskaupan uhrien suojeluun ja uusien uhrien syntymisen estämiseen Mekongin alueella. Työllä on alueellinen ulottuvuus, sillä osa ihmiskaupasta tapahtuu maan rajojen yli naapurimaihin.

Uhrien auttamisen lisäksi työhön sisältyy viranomaisyhteistyötä ja paikallisten yhteisöjen hermistämistä, jotta ihmiskaupan uhrit tunnistettaisiin ja ennaltaehkäisy parantuisi. Viranomaisyhteistyö sekä koordinointi muiden paikallisten kansalaisjärjestöjen kanssa ovat myös tärkeitä pysyvien tulosten aikaansaamiseksi. Ihmiskauppa muuttaa nopeasti muotoaan: naisten ja tyttöjen naittaminen jalkavaimon asemaan Kiinaan on yksi esimerkki uudemmissa ihmiskaupan muodoista erityisesti Kambodžan ja Laosin hankkeitten alueilla.

Tavoite 1: Riistettyjen ja hyväksikäytettyjen ihmisten elämä normalisoituu ja oikeus fyysiseen koskemattomuuteen sekä riippumattomaan toimeentuloon ja elintasoon vahvistuu

Usein ihmiskauppa tai muun hyväksikäyttö paljastuu, kun ongelmiin joutunut ihminen, yleensä nainen tai tyttö, pääsee muunlaisen sosiaalisen tuen piiriin tai joutuu poliisin käsiin. Psykososiaalinen tuki, vaihtoehtoisen toimeentulomahdollisuuden järjestäminen esimerkiksi ammattikurssituksella ja turvallisen paluun helpottaminen perheisiin ja yhteisöihin on nidottava kokonaisvaltaiseksi tueksi hyväksikäytön uhreille, jotta saadut tulokset ovat pysyviä. Ohjelma tukee työtä, joka parantaa riistettyjen ja hyväksikäytettyjen pääsyä peruspalveluihin, sekä aktiviteetteja, joiden avulla hyväksikäytettyjen ihmisten ammatilliset taidot paranevat.

Raportointivuonna 114 riistetyn ja hyväksikäytetyn pääsy peruspalveluihin parani (edellisenä vuonna yhteensä 2107). Ammatilliset taidot kasvoivat 49 riistetyn henkilön kohdalla (edellisenä vuonna 76).¹⁹

Tavoite 2: Riski joutua riistetyksi ja hyväksikäytetyksi vähenee

Jotta riski joutua uudelleen hyväksikäytetyksi pienenesi, hankkeet pyrkivät sekä lisäämään hyväksikäytettyjen ihmisten tietoisuutta omista oikeuksistaan että lisäämään yhteisöjen tietoisuutta

¹⁹ Laskentatavan muutoksen takia vuosien 2018 ja 2019 lukumäärät ovat erilaiset: vuonna 2019 kambodžalainen yhteistyökumppani raportoi jaotellut luvut taustarahoittajien osuuksien mukaisesti. Koko hankkeen tulos on näin ollen suurempi, sillä yhteisrahoitus tuottaa laajempia tuloksia kuin vuosiraportissa ilmoitettu, rahoitusosuutta vastaava luku.

hyväksikäytön eri muodoista, jotta se osataan tunnistaa. Raportointivuonna 760 hyväksikäytettyä ihmistä tuli tietoiseksi oikeuksistaan (5346 edellisenä vuonna). 648 yhteisöjen jäsenen (1377 edellisenä vuonna) tietoisuus hyväksikäytettyjen oikeuksista lisääntyi.

Yhteisöissä on pystyttävä tunnistamaan ihmiskaupan uhan merkit. Yhteisöissä on myös oltava riittävä luottamus poliisiin ja sosiaaliviranomaisiin (esim. naisten- ja lastenasiaain viranomaiset), jotta epäilyistä uskalletaan kertoa viranomaisille.

Yhteisöiden tietoisuutta ihmiskaupan riskeistä on lisätty esimerkiksi naisyhdistysten ja koulujen kautta. Tietoa turvallisen työperäisen muuton menetelmistä ja toisaalta tietoa hyväksikäytön uhrien todellisuudesta on tärkeää levittää yläasteen kouluissa ja yhteisöissä, jotta riski joutua hyväksikäytetyksi vähenisi.

Kambodžassa yhteistyökumppani Chab Dain ihmiskaupan ja hyväksikäytön vastainen työ on jo jonkin aikaa keskittynyt paikallisviranomaisten, kuten poliisien ja sosiaalityöntekijöitten, kouluttamiseen muun muassa Tbong Kmomin, Preah Vihearin ja Kratien maakunnissa. Tarkoituksena on se, että viranomaiset osaisivat tunnistaa ilmiön, sen uhrit ja tekijät sekä miten toimia hyväksikäyttöön ja ihmiskauppaan liittyvissä tilanteissa. Heille järjestettyjen koulutusten kuluessa arviolta 85 % osallistujista osasi käyttää työssään lapsiystävällisiä kuulustelu- tai haastattelumenetelmiä, noudattaa eettisiä kuulustelusääntöjä ja ihmiskauppaa koskevia lakeja sekä käsitellä seksuaalista tai työperäistä hyväksikäyttöä koskevia rikoksia. Raportointivuonna uudet koulutusteemat käsittelivät sitä, miten tunnistaa hyväksikäyttöön rinnastettavat kohdunvuokraus- ja pakkoavioliittotapaukset. Toiminnan tuloksena viranomaisten kyky puuttua hyväksikäyttötapauksiin ja motivaatio tehdä ennaltaehkäisevää työtä yhteisöissä paranivat. Monenlaisen rikollisen hyväksikäytön uhreina ovat usein naiset, mutta naisuhrin ja miespuolisen poliisin kommunikaatio on usein haasteellista. Naispoliisien osuus Kambodžassa on pieni. Yhteistyökumppanin koulutuksissa on kuitenkin otettu haaste huomioon ja koulutuksiin osallistuneista poliiseista 15 % oli naisia.

Paikallistason lisäksi Lähetysseuran kumppanit osallistuvat ihmiskaupan ja hyväksikäytön maanlaajuisten ja maitten (Kambodža, Vietnam, Kiina, Laos, Myanmar) välisten yhteyksien ja verkostojen luomiseen. Mukaan on saatu paikallisen ja kansallisen tason viranomaisia sekä kansalaisjärjestöjä, minkä ansiosta työn tavoitavuus on kasvanut merkittävästi.

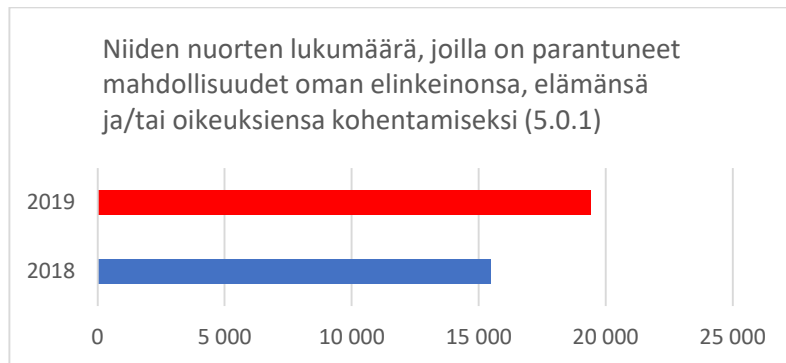
6.1.5 Syrjäytymisvaarassa olevat lapset ja nuoret

Lähetysseuran työ kohdistuu syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten perustarpeiden ja elinolosuhteiden turvaamiseen. Nuorten voimaannuttamisella tähdätään siihen, että heillä olisi tarvittavat elämäntaidot ja suunta tulevaisuudelle. Syrjäytymisvaaran taustana on monesti se, että nuorta tai lasta suojaava perheen luoma turvaverkko on rikkoutunut. Orvoiksi jääneet tai orpokoteihin sijoitetut hylätyt lapset ovat ihmiskaupalle ja muulle hyväksikäytölle alttiita. Laitoksissa elävillä nuorilla ei ole usein kosketusta aikuisten maailman todellisuuteen laitoksen ulkopuolella. Nuorten elämäntaidot laitospelämän jälkeen ovat yleensä puutteelliset.

Monet hyväksikäyttöön liittyvät asiat ovat aivan tavallisissakin perheissä tabuja, eikä esimerkiksi kouluissa järjestetä seksuaalikasvatusta. Alttius hyväksikäytölle myös kertaantuu: toisinaan hyväksikäytetty lapsi tai nuori alkaa käyttää hyväkseen nuorempiaan. Elämäntaitojen lisäksi riittävä terveydenhuolto, mukaan lukien psykososiaalinen tuki, ja koulutus- ja työllistymismahdollisuudet ovat keskeisessä asemassa lasten ja nuorten hyväksikäytön ehkäisemisessä. Tähän voidaan päästä sitten, kun viranomaiset ymmärtävät hyväksikäytön syy-yhteydet, tuntevat lainsäädännön riittävän hyvin puuttuakseen mahdollisiin hyväksikäyttötapauksiin ja oppivat keinot lisätä alueensa väestön tietoisuutta ongelmasta ja sen ehkäisemisestä. Muun muassa Etiopiassa, Botswanassa, Kambodžassa, Senegalissa ja Nepalissa Lähetysseura työskentelee yhteistyökumppaniensa kanssa nuorten ja lasten hyväksikäytön ehkäisemiseksi ja uhrien auttamiseksi.

Tähän mennessä ohjelma on antanut 19 000 syrjäytymisvaarassa olevalle nuorelle paremmat mahdollisuudet elämänhallintaan. Nuorten tietoja, taitoja ja itsetuntemusta ja heidän ympärillään olevilta aikuisilta saamaansa tukea kasvulleen on pystytty lisäämään.

Kuva 8. Ne nuoret, joiden mahdollisuudet elämänsä kohentamiseksi ovat parantuneet

Koska tavoitettujen nuorten määrä on kasvanut, yhä useammalla nuorella on konkreettisia suunnitelmia ja tavoitteita tulevaisuudelle. Noin 40 % hankkeissa mukana olleista nuorista oli konkreettisia suunnitelmia tulevaisuudestaan.

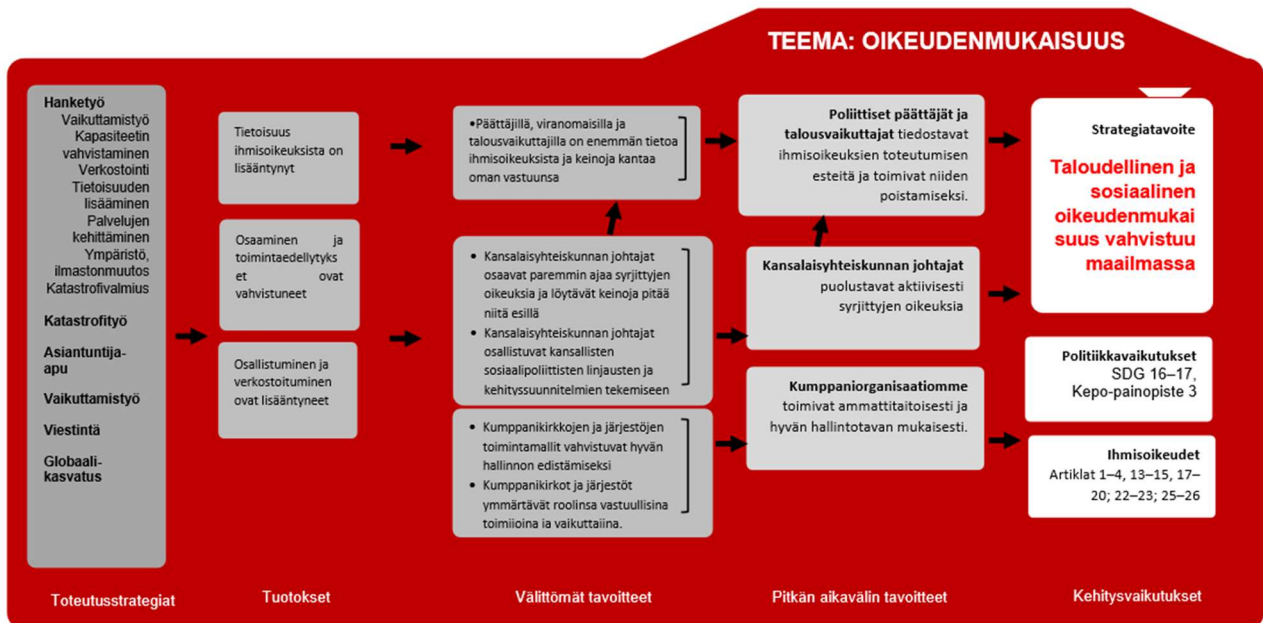
Etiopian terveysprojektin työntekijät pystyivät havainnoimaan koulutuksissa, että nuorten tiedot seksuaali- ja lisääntymisterveydestä olivat parantuneet edellisistä vuosista. Koulutusten ja yhteisökeskustelujen tuloksena lisääntyvä määrä nuoria on käyttänyt nuorisolle suunnattuja terveyspalveluita, joiden kautta he saavat tietoa seksuaali- ja lisääntymisterveydestä ja omista oikeuksistaan. Pitkällä aikavälillä tämä mahdollistaa parempien terveys- ja elämänvalintojen tekemisen (ET705).

Laosissa hanketuella huumevieroitukseen päässeiden perheiden esimerkki auttoi kymmeniä perheitä pääsemään eroon huumeista, millä oli suuri vaikutus alueen nuorten asenteisiin ja perheitten lasten turvallisuuteen, hyvinvointiin ja koulunkäyntiin (LA702).

Tansaniassa niiden nuorten osuus, jotka osallistuivat aktiivisesti yhteisötason toimintoihin (ammatilliset taidot, toimeentuloryhmät), kasvoi 20 prosentista (2018) 35 prosenttiin (2019). Yrittäjyystaitoja saaneesta 330 nuoresta yli puolet onnistui parantamaan toimeentuloaan (TZ703).

6.2 Teema: Oikeudenmukaisuus

Kuva 9. Muutosteoria – Oikeudenmukaisuuden edistäminen

Ohjelma edistää oikeudenmukaisuutta tukemalla vastuunkantajien roolia oikeudenmukaisuuden toteuttamisessa. Tavoitteena on saada päättäjissä ja vaikuttajissa aikaan asennemuutosta sekä tahtotilan syntymistä nykytilanteen muuttamiseen, toisin sanoen syrjittyjen ihmisten oikeuksien turvaamiseen aiempaa paremmin.

Yhdessä paikalliskumppaneidensa kanssa Lähetysseura pyrkii lisäämään poliittisten päätöksentekijöiden, virkamiesten, median ja kansalaisyhteiskunnan johtajien ymmärrystä taloudellisesta ja sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta. Päättäjien tietoisuuteen tuodaan myös oikeudenhaltijoiden kokemuksia siitä, mitä haasteita heillä on oikeuksiensa toteutumisessa. Lisäksi Lähetysseura tukee yhteistyökumppaneita kehittämään toimintatapojaan niin, että ne pystyvät työskentelemään yhteisten päämäärien hyväksi vastuullisesti ja läpinäkyvästi.

Työ keskittyy seuraavien ryhmien kanssa työskentelyyn:

- Päättäjät (poliittiset, viranomaiset, talousvaikuttajat)
- Kansalaisyhteiskunnan johtajat
- Kumppaniorganisaatioiden omat avainhenkilöt

Välittömät tavoitteet ohjelmakaudelle ovat:

- 1) Päättäjillä, viranomaisilla ja talousvaikuttajilla on enemmän tietoa ihmisoikeuksista ja keinoja kantaa oman vastuunsa.
- 2) Kansalaisyhteiskunnan johtajat osaavat paremmin ajaa syrjittyjen oikeuksia ja löytävät keinoja pitää niitä esillä.
- 3) Kansalaisyhteiskunnan johtajat osallistuvat sosiaalipoliittisten linjausten ja kehityssuunnitelmien tekemiseen.
- 4) Kumppanikirkkojen ja -järjestöjen toimintamallit vahvistuvat hyvän hallinnon edistämiseksi.
- 5) Kumppanikirkot ja -järjestöt ymmärtävät roolinsa vastuullisina toimijoina ja vaikuttajina.

Kaikissa välittömissä tavoitteissa on kehitystä oikeaan suuntaan. Useimpien Lähetysseuran yhteistyökumppaneiden työ painottuu ruohonjuuritasolle ja siksi paikallistason (kunta-, lääni- ja maakuntatasojen) vaikuttamistyö on ohjelmakaudella kehittynyt eniten. Samalla on pidetty tärkeänä parantaa yhteistyökumppaneiden tahtotilaa ja kykyä vaikuttaa päätöksentekoon sekä lainsäädännön toimeenpanoon kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Lainsäädännön toimeenpano paikallistasolla sekä toimeenpanon valvonta kansallisella tasolla ovat haasteita monissa kumppanimaissa. Oikeus-, sosiaali- ja poliisiviranomaisilta ei yleensä puutu tahtoa vaan tietoa sekä kykyä toimeenpanna kansainvälisiä ihmisoikeuksia koskevaa kansallista lainsäädäntöä. Lähetysseuran yhteistyökumppanit kouluttavat ja tukevat viranomaisia kehittämään toimintatapojaan niin, että ne vastaavat lain heille asettamia vaatimuksia.

Taulukko 4. Oikeudenmukaisuuden edistäminen

Mittari	2018	2019
Niiden päättäjien lukumäärä, joiden tietoisuus syrjittyjen ryhmien oikeuksista ja omasta vastuuvollisuudesta on lisääntynyt raportointivuoden aikana (6.1.1)	8 971	9 835
Niiden kansalaisyhteiskunnan johtajien lukumäärä, joiden tiedot ja taidot vaikuttamistyössä ja muissa vastuunkannon keinoissa ovat lisääntyneet raportointivuoden aikana (7.1.2)	655	873
Niiden kansalaisyhteiskunnan johtajien lukumäärä, jotka osallistuivat vähintään yhteen sosiaalipoliittisen linjauksen tai kehityssuunnitelman tekemiseen raportointivuoden aikana (7.2.1)	446	2 344
Niiden kumppaniorganisaation työntekijöiden lukumäärä, joiden osaaminen on vahvistunut ohjelmakaudella (8.1.1)	252	326
Niiden kumppanikirkkojen ja järjestöjen toimijoiden lukumäärä, joiden tiedot ja taidot vaikuttamistyössä ja muissa vastuunkannon keinoissa ovat lisääntyneet raportointivuoden aikana (8.2.1 / 6.1.2)	1 278	1 334

Niiden kansalaisyhteiskunnan johtajien lukumäärä, jotka osallistuivat sosiaalipoliittisten linjausten tai kehityssuunnitelman tekemiseen, lisääntyi raportointivuoden aikana reilusta 400:sta yli 2300 henkilöön. Yhteistyökumppanit SUS ja Sahas²⁰ työskentelevät muiden nepalilaisten järjestökumppaneiden tavoin tiiviissä yhteistyössä paikallis päättäjien kanssa. Sahas järjesti raportointivuoden aikana kymmeniä koordinaatiokokouksia ja työpajoja paikallistasolla. Kokoukset vahvistivat läpinäkyvyyttä, koordinaatiota ja yhteistyötä eri sidosryhmien välillä. Lisäksi Sahas tukee aktiivisesti paikallisjärjestöjä ja yhteisöryhmiä hankkimaan paikallisviranomaisten rahallista tukea yhteisöjen omiin aloitteisiin. Osa yhteisöistä onnistui hankkimaan jo vuonna 2019 itsenäisesti kuntatason rahoitusta, mikä on osoitus uusien opittujen tietojen ja taitojen menestyksekkästä soveltamisesta. (NP709, NP702)

Boliviassa yhden kunnan kanssa solmittiin sopimus, jonka perusteella myös kunnallisessa lastenkodissa asuvat, heikossa sosiaalisessa asemassa olevat lapset ja nuoret pääsevät mukaan hankkeen elämäntaito- ja kansalaistaitokoulutuksiin (BO702). Sopimusta edelsi vaikuttamistyö ja pitkät neuvottelut lastenkotilapsien saamisesta mukaan näihin koulutuksiin (työtätekevien lasten ja nuorten lisäksi). Seurauksena kunnalliset päättäjät ymmärtävät nyt paremmin lastenkodissa asuvien lasten oikeuksia sekä sen, että näillä lapsilla on suuri riski joutua elättämään itsensä jo nuoresta alkaen raskailla ja vaarallisilla töillä. Elämäntaito- ja kansalaistaitokoulutusten tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten tietoisuutta muun muassa ihmisoikeuksista, ympäristöstä ja yhteiskunnasta sekä

²⁰Samari Utthan Sewa (SUS), Group of Helping Hands (SAHAS)

antaa eväitä kehittymiseen ja tulevaisuuden suunnitteluun, jolloin esimerkiksi raskas kaivostyö ei ole heidän ainoa tulevaisuudennäkymänsä.

Kambodžan First Step -kansalaisjärjestön kyky lisätä kambodžalaisten tietoisuutta poikiin kohdistuvasta hyväksikäytöstä sekä poikien positiivisesta kasvatuksesta ja suojelusta parani, kun järjestö otti vuonna 2019 käyttöön uudet internet- ja Facebook-sivut. Niillä kävi vuoden aikana lähes 20 000 ihmistä (KH702). Oikeusperustainen tasa-arvotyö on monessa kontekstissa vielä haastavaa. Kambodžassa tabujen rikkominen on hankalaa ja jopa vaarallista, mutta Lähetyseuran kumppanijärjestö First Step on nostanut itsensä kansallisen tason asiantuntijaksi. Järjestö kouluttaa sosiaalityötä tekeviä valtion ja järjestöjen työntekijöitä sekä antaa apua ja tukee seksuaalisen hyväksikäytön ja häiriökäyttäytymisen uhriksi joutuneita poikia. (KH702).

Laosissa Lähetyseuran kumppanijärjestö World Renew järjesti ihmiskaupan vastaisen koulutuksen, jonka ansiosta Main alueen Laosin Naisliitto sekä hallinto- ja kouluviranomiset saivat työkaluja ihmiskaupan vastaiseen työhön. Sen seurauksena World Renew -järjestöä pyydettiin organisoimaan vastaava koulutus kaikissa Main alueen yläasteen kouluissa. Tämä auttoi rakentamaan luottamusta alueviranomaisten ja järjestön välillä. Yhdessä alueellisen kouluviraston kanssa tehty kartoitus alakoululaisten lukutaidon tasosta osoitti, kuinka huono lukutaitotilanne on. Opetuksen prioriteetti näytti olevan oppikirjojen läpikäymisessä, ei niinkään oppimistuloksissa. Kartoitus ja ihmiskaupan ehkäisyssä tehty yhteistyö loivat mahdollisuuden World Renewille parantaa yhteistyötään kouluviranomaisten parissa (LA702).

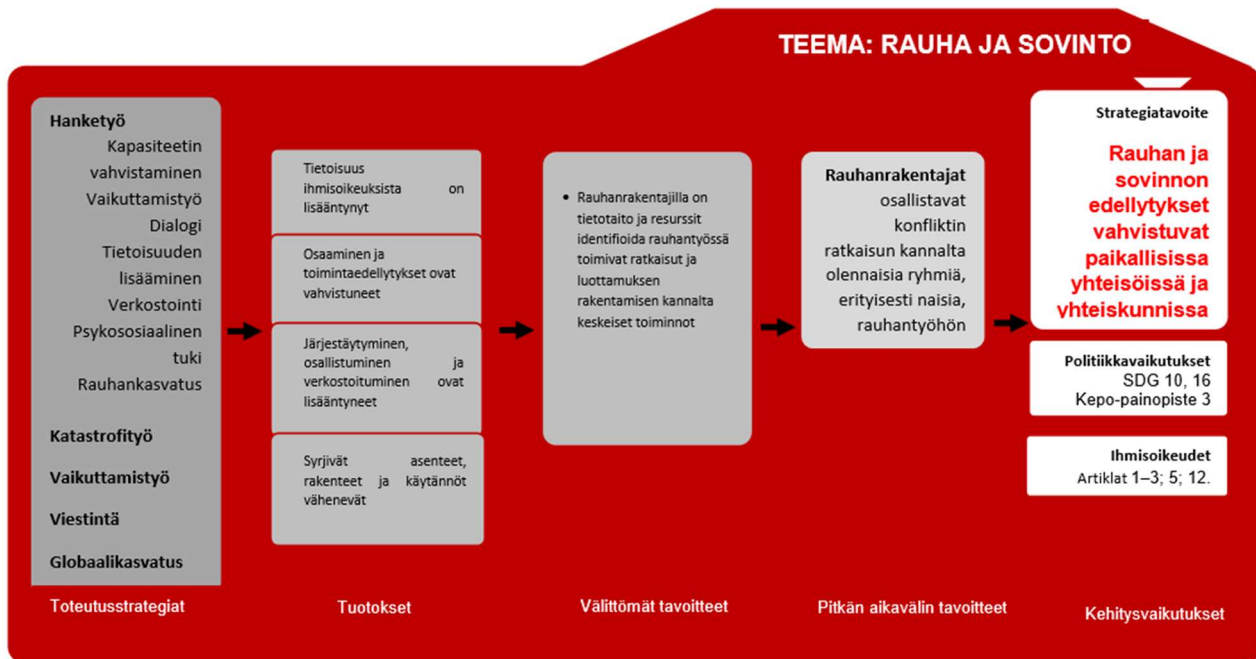
6.3 Teema: Rauha ja sovinto

Työ keskittyy toimintaan rauhanrakentajien parissa. Ohjelmassa rauhanrakentajiksi määritellään toimijat, jotka tekevät aktiivisesti töitä sen eteen, että rauhan edellytykset vahvistuisivat yhteisöissä ja yhteiskunnissa.

Toiminnan painopiste on ruohonjuuritason toimijoissa, joiden työtä ohjelmassa pyritään edesauttamaan ja kehittämään. Ruohonjuuritason rauhanrakentajat ovat kansalaisyhteiskunnan vaikuttajia kuten:

- kylän vanhimmat
- uskonnolliset johtajat
- opettajat
- nais- ja nuorisajohtajat

Kuva 10. Muutosteoria – Rauha ja sovinto

Rauhan edellytys on oikeudenmukaisuus ja osallisuus. Yhteisöjen välisten ja sisäisten konfliktien ennaltaehkäisyssä on tärkeää, että kaikki yhteisöryhmät tuntevat omat ja toisten oikeudet. Eri toimijoiden ja ryhmien osallistuminen on onnistumisen kannalta keskeistä.

Mitä sulkeutuneempi yhteisö on, sitä harvemmin naisten ja nuorten potentiaalia rauhantyössä hyödynnetään. Naisilla ja nuorilla olisi erityisen paljon annettavaa ennakoluulojen vähentämisessä ja yhteistyön parantamisessa eri ryhmien välillä. Arkipäivän haasteet ja naisten aseman parantaminen (esim. perheväkivallan poistaminen) ovat naisia yhdistäviä tekijöitä riippumatta heidän kulttuurisesta ja sosiaalisesta taustastaan. Esimerkiksi työ Nepalissa ja Kolumbiassa on osoittanut, että naisten ja nuorten mukaantulo rauhanrakentamiseen on välttämätöntä oikeudenmukaisten ja kestävien ratkaisujen löytämiseksi. Naiset ja nuoret tarvitsevat aktivointia ja koulutusta neuvottelutaidoissa, erilaisten kulttuurien ymmärtämisessä ja ihmisoikeuksien tuntemuksessa. Eri yhteyksissä toimivien mutta samoja päämääriä tavoittelevien nais- ja nuorisoryhmien linkittäminen toisiinsa vaikkapa yhteisten kulttuuritapahtumien järjestäjinä luo mahdollisuuksia myös rauhantyön vahvistumiselle ja laajenemiselle. Poliittisten päätöksentekijöitten ja median rooli on tukea näitä prosesseja, kärjistämisen sijaan.

Kolumbiassa toteutettava Väkivallasta sovintoon -hanke rakentaa rauhaa Antioquian maakunnassa aseellisesta konfliktista kärsineiden yhteisöjen sisällä ja niiden välillä. Hankkeen tuella rakennettiin verkostoja eri sidosryhmien välillä, mistä yhtenä esimerkkinä on Blanquita-Murrin etnisten ryhmien välisen rauhantoimikunnan kehityksen tukeminen sen ensimmäisenä toimintavuotena. Osallistavan työskentelyn ja työpajojen seurauksena toimikunnan jäsenet ja yhteisöt ovat entistä paremmin tietoisia konfliktiajan tapahtumista ja muistojen käsittelyn tärkeydestä, ja johtajat ovat saaneet tilaisuuksia vaihtaa kokemuksia rauhanponnisteluiden eri ulottuvuuksista. Avainhenkilöiden ja johtajien tiedot ja vaikuttamistaidot liittyen rauhansopimukseen ja sen toimeenpanoon ovat myös kehittyneet. Hanke osallistui myös vetoomuksiin ja vaikuttamistyöhön yhdessä muiden rauhantoimijoiden kanssa. Yhteisöjen johtajiin, entisiin FARC-taistelijoihin sekä ihmisoikeuksien ja rauhansopimusten puolustajiin kohdistuva väkivalta, ahdistelu ja leimaaminen on hankealueella jatkuvaa, ja yhteisöpohjaisen rauhanrakennuksen tekeminen näkyväksi yhteiskunnassa on ollut tärkeä tuki yhteisöille. (CO702).

Nepalissa yli sata yhteisöryhmää osallistui yhteisöjen omiin rauhan ja sovinnon aloitteisiin vuoden 2019 aikana. Rauhandialogeissa keskusteltiin yhteisistä ongelmista ja etsittiin yhteisymmärrystä ratkaisumalleista. Rauhanneuvostot edistivät suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä kunnioitusta. Tavoitteena oli myös lisätä sosiaalista harmoniaa, uskonnonvapautta ja eri kulttuurien välistä kokemusten vaihtoa. Poliittisten ryhmittymien osallistuminen rauhandialogiin osoittautui tärkeäksi: työ mahdollisti poliittisten päättäjien rauhanomaisen ja rakentavan kanssakäymisen. (NP703).

Nais- ja nuorisoryhmien organisointi ja toiminnan kehittäminen jatkuivat aluksi yhteisöjen sisällä ja vähitellen yhteisörajojen yli. Saatuaan ensin osaamista ja työkaluja rauhankoulutuksista naisten rauhanverkosto sovitteli lähes 100 tapausta ja rauhanneuvosto sovitteli 25 tapausta. Rauhankoulutuksissa korostettiin toisten kunnioittamista ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan rakentamista sekä lisättiin ymmärrystä ja hyväksyntää toisia kohtaan. Tämä yhteistyö ruokki myös tekemään aloitteita, joilla tuotiin esiin lapsiavioliittojen haitallisuus. Nepalilaisia toimittajia koulutettiin rauhanviestinnästä, ja lopputulema oli se, että dialogi on ainoa tie eteenpäin konfliktien hallinnassa (NP703).

6.4 Läpileikkaavat teemat

Lähetysseuran kehitysyhteistyöohjelman läpileikkaavat teemat ovat *ympäristö- ja ilmastonmuutos, konfliktisensitiivisyys, sukupuolten välinen tasa-arvo (gender) ja vammaisinklusiivisuus*. Teemat linkittyvät suoraan Suomen kehityspolitiikan läpileikkaaviin tavoitteisiin, kuten taulukossa 5. esitetään. Ulkoministeriön tavoite vähäpäästöisestä kehityksestä sisältyy Lähetysseuran kehitysyhteistyöohjelman teemaan ympäristö ja ilmastonmuutos.

Taulukko 5. Läpileikkaavat tavoitteet – ulkoministeriö ja Lähetysseura

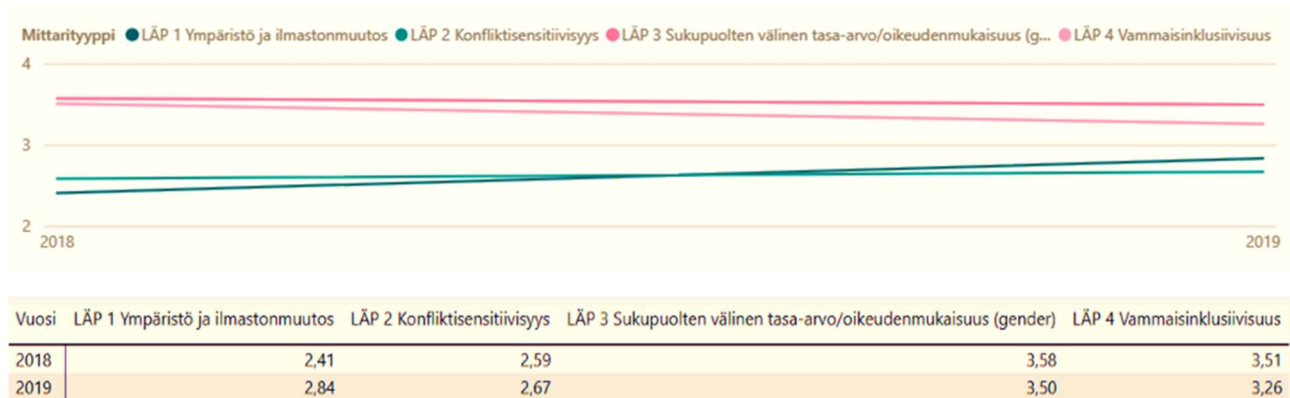
Ulkoministeriön läpileikkaava tavoite	Lähetysseuran kehitysyhteistyöohjelman läpileikkaava teema
ilmastokestävyys	ympäristö ja ilmastonmuutos
vähäpäästöinen kehitys	
yhdenvertaisuus, erityishuomio vammaisten asemassa	vammaisten henkilöiden inklusiivisuus
sukupuolten tasa-arvo	sukupuolten välinen tasa-arvo
	konfliktisensitiivisyys

Läpileikkaavat teemat ovat valtavirtaistettu siten, että ne on huomioitu ohjelman ja sen alaisten hankkeiden suunnittelussa, toteutuksessa ja raportoinnissa. Osa teemoista on tiettyjen hankkeiden (kuten vammais-, ilmasto-, ja rauhanrakennushankkeet) itsenäisiä tulosalueita.

Teemojen läpileikkaavuutta arvioidaan niille suunniteltujen mittareiden avulla asteikolla 1–5 (5 korkein). Mittarin pisteytys on laadittu siten, että mitä useampi kyseistä läpileikkaavaa teemaa koskeva interventio hankkeessa on toteutettu, sitä enemmän hanke saa pisteitä teeman valtavirtaistamisesta. Pisteytyksen tekee kehitysyhteistyökoordinaattori. Arviointi otettiin käyttöön vuoden 2018 raportoinnin yhteydessä, joten nyt vertailujaksona on kaksi vuotta.

Kuva 11. Läpileikkaavien teemojen valtavirtaistaminen

(1= vähän valtavirtaistettu, 5= paljon valtavirtaistettu)

6.4.1 Ympäristö ja ilmastomuutos

Raportointivuonna ympäristö ja ilmastomuutos -teeman läpileikkaavuuden keskiarvo oli 2,8, mikä on hieman parempi kuin edellisenä vuonna (2,4). Yhteensä 10 hanketta sai korkeimman arvon 5. Näissä oli mukana päästökompensaatorahasto Hope Fundin hankkeet eli Udayapurin metsityshanke Nepalissa ja Kishapun metsityshanke Tansaniassa.

Läpileikkaavuus pisteytetään hankkeissa sen mukaan, moniko alla mainituista kriteereistä täyttyy:

- Hankesuunnitelmassa on eritelty ympäristöä ja/tai ilmastomuutosta koskevaa toimintaympäristötietoa, tai on laadittu ympäristöä ja/tai ilmastoa koskeva erillinen tausta-analyysi, esim. ympäristövaikutusten arviointi.
- Hankesuunnitelmassa on toimenpiteitä, joilla negatiiviset ympäristö- ja/tai ilmastovaikutukset minimoidaan toiminnassa.
- Hankeaktiviteetteihin, kuten esimerkiksi maatalouskoulutuksiin, on integroitu tietoisuuden lisäämistä esimerkiksi ympäristönsuojelusta, eroosion ehkäisemisestä tai ilmastomuutoksen hillitsemisestä ja siihen sopeutumisesta. Hankeaktiviteetit on mukautettu muuttuvan ilmaston ja ympäristön tuomiin haasteisiin (esim. maatalouskoulutusten sisältö, kestävät energiamuodot).
- Hankeraportit sisältävät tietoa ympäristön ja/tai ilmastomuutoksen tilasta ja muutoksista.
- Hankkeella on suunnitelmassaan suoria aktiviteetteja, jotka edistävät positiivisia ympäristövaikutuksia osana hankkeen tuloksia.

Ilmastomuutoksesta kärsivät usein eniten jo valmiiksi heikossa asemassa olevat ihmiset, ja siksi ilmastomuutoksessa on myös kyse ihmisoikeuksista. Kumppanijärjestöt ovat huomanneet, että erittäin heikossa asemassa olevien ihmisten kyky selviytyä jo entuudestaan haasteellisissa elinolosuhteissa vaikeutuu vuosi vuodelta ympäristön- ja ilmastomuutoksen vaikutuksesta. Sen takia kumppanit halusivat valtavirtaistaa ympäristö- ja ilmastotoimet osaksi niitäkin hankkeita, jotka eivät suoraan nivoudu ympäristötavoitteisiin.

Ympäristökysymysten valtavirtaistaminen hankkeisiin lisää hankkeiden vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta asetettuihin tavoitteisiin nähden, koska ilmastomuutokseen sopeutumisen ja

ympäristötuhojen ennaltaehkäisyn ansiosta muuttuneet elinolot vaikuttavat vähemmän negatiivisesti saavutettuihin tuloksiin.

Vaikka kumppanit ovat ilmaisseet tahtonsa ottaa ilmastonmuutos osaksi hanketyötä, ymmärrys ilmastoon liittyvistä riskeistä ja niihin varautuminen on vielä puutteellista useilla hankealueilla. Esimerkiksi *Kambodžassa* tehdyn alkukartoituksen mukaan 90 % hankealueen asukkaista ei osannut kertoa, mistä ilmastonmuutos johtuu, tai he tiesivät siitä hyvin vähän (KH701). Raportointivuonna valmistui *Toolkit for building resilience to climate change and disasters* -koulutusmateriaali, jonka avulla koulutettiin Aasian sekä Afrikan kumppaneita. Tämän ansiosta kumppaneiden osaaminen ympäristö- ja ilmastoteemoissa vahvistui.

Mekong-alueen kaikki yhteistyökumppanit osallistuivat uutta koulutusmateriaalia hyödyntäneeseen ilmastonmuutosta ja katastrofivalmiutta koskevaan koulutukseen. Koulutuksiin osallistuivat kumppanijärjestöjen johtajat ja kentällä työskentelevät hankepäälliköt. Koulutuksessa he saivat tietoa siitä, miten ilmastonmuutos ja valmius katastrofeihin tulisi huomioida erityyppisissä hankkeissa. Myös vihreän toimiston käytäntöjä käytiin läpi yhdessä Kirkon Ulkomaanavun asiantuntijan kanssa. Kukin kumppani teki toimintasuunnitelman oppimansa toimeenpanosta, ja heidän odotetaan raportoivan toimeenpanosta seuraavassa yhteisessä koulutuskokouksessa vuoden 2020 lopulla, joka siirtyy koronapandemian vuoksi vuoden 2021 alkupuolelle.

Ennaltaehkäisevä työ on keskeisessä asemassa ilmastonmuutokseen varautumisessa. Esimerkiksi *Mauritaniassa* maaseutuyhteisöjen selviytymiskyky kuivuuden aiheuttamaa ruokapulaa vastaan vahvistui yhteisöllisten viljapankkien ansiosta. Viljapankkien myötä taloudellisesti heikossa asemassa olevien yhteisöjen saatavilla on viljaa myös silloin, kun oma sato on menetetty kuivuuden vuoksi. Yhteisöt pystyvät selviytymään paremmin katastrofeista, kun niillä on olemassa katastrofiin valmistautumissuunnitelma, yhteisölliset varoitusjärjestelmät sekä koordinaatio paikallisviranomaisten kanssa.

Joissakin maissa Lähetysseuran kumppanit toivat esiin ilmastonmuutokseen liittyviä teemoja yhteistyössään paikallisviranomaisten kanssa. Esimerkiksi *Boliviassa* viranomaisiin päin tehdyn vaikuttamistyön tuloksena hankealueille on saatu kierrätystoimintaa. Kumppanien raportoinnin pohjalta on nähtävissä kasvava tarve ympäristö- ja ilmastotyölle seuraavalla ohjelmakaudella.

6.4.2 Konfliktisensitiivisyys

Konfliktisensitiivisyyden läpileikkaavuus hankkeissa on samaa tasoa kuin edellisenä vuonna (2,7 vuonna 2019 vs. 2,6 vuonna 2018).

Läpileikkaavuus pisteytetään hankkeissa sen mukaan, moniko alla mainituista kriteereistä täyttyy:

- Hankkeen/toiminnan suunnitteluvaiheessa on tehty konfliktianalyysi yhdessä kumppanin kanssa, jossa kuvataan toimintaympäristön kompleksisuus ja eri toimijoiden (sekä paikallisten että kansainvälisten) keskinäinen riippuvuussuhde, ja sitä päivitetään säännöllisesti.
- Konfliktianalyysissä kuvataan, kuinka konflikti voi vaikuttaa hankkeeseen.
- Konfliktianalyysissä kuvataan, kuinka hanke voi vaikuttaa toiminta-alueeseen ja miten omalla toiminnalla voidaan vahvistaa rauhaa tukevia positiivisia.
- Hankkeessa/toiminnassa on identifioitu konkreettisia toimenpiteitä, joilla negatiivisia (konfliktia edistäviä) vaikutuksia ehkäistään ja positiivisia (rauhaa vahvistavia) vaikutuksia tuetaan.
- Hankeraporteissa huomioidaan seuraavien periaatteiden toteutuminen hankkeissa: osallistavuus, paikallinen omistajuus, puolueettomuus, läpinäkyvyys, vastuu omasta toiminnasta, koordinaatio, kumppanuus ja täydentävyys.

Ohjelmaa toteutetaan usein maissa, joissa ristiriidat ja konfliktit kansalaisyhteiskunnan ja viranomaisten välillä ovat yleisiä. Siksi konfliktisensitiivisyys on monessa kumppanimaassa ehto sille, että hankkeet ylipäänsä pystyvät toimimaan. Osa kehitysyhteistyöhankkeista toimii konfliktialueilla, jolloin konfliktisensitiivisyyden toteutuminen on työn perusta.

Paikallisten lakien tarkka noudattaminen ja paikallisviranomaisten avoin informoiminen hanketoiminnoista kuuluvat kumppanin perussääntöihin. Luottamusta rakennetaan viranomaisten ja järjestöjen välille, ja paikallista järjestökumppania tuetaan siinä, että järjestöt pystyisivät jatkossa toimimaan itsenäisesti, vaikka kansalaisjärjestöjen tila olisikin yhteiskunnassa kaventunut. Useissa kumppanimaissa, esimerkiksi Kolumbiassa, konfliktisensitiivisyyteen kuului tiivis yhteistyö paikallishallinnon ja korkean tason konflikteja ratkovien elinten kanssa. Näin pyritään välttämään päällekkäistä työtä ja mahdollisia ristiriitoja muiden organisaatioiden kanssa.

Osa ohjelman hankkeista keskittyi kumppanimaiden etnisten konfliktien ratkaisemiseen, mikä edisti etnisten vähemmistöjen etenemistä paikallishallinnon tehtäviin asti ja vaikuttamista alueiden kehitykseen. Paikallisten konfliktien taustalla on usein kilpailu rajallisista luonnonvaroista. Tämän takia ohjelma tukee luonnonvarojen suojelua, kestäväää maataloutta ja maa- ja metsätalouden toteutumista. Esimerkiksi Mauritaniassa ja Etiopiassa tehtävä maa- ja metsätalouden paransi yhteisöjen mahdollisuuksia vaatia oikeuksiaan virallisia väyliä pitkin, rauhanomaisia menettelytapoja hyödyntäen yhteistyössä paikallisviranomaisten kanssa. Erityistä huomiota kiinnitettiin naisten toimintaan konfliktien ratkaisijoina ja ennaltaehkäisijöinä.

Etelä-Afrikan poliittiset jännitteet olivat mahdollinen uhka hankeaktiviteeteille. Kumppaniorganisaatio piti 2019 kansallisten vaalien aikaan matalaa profiilia välttyäkseen leimautumasta jonkin tietyn puolueen kannattajaksi sekä omaan henkilökuntaansa kohdistuvien turvallisuusriskien välttämiseksi. Jakautuneissa ja eriarvoisissa toimintaympäristöissä, kuten Etelä-Afrikassa, järjestötoiminta on ylipäänsä haastavaa ja vaatii laajaa kontekstin tuntemusta ja hyviä verkostoja. Tämän takia yhteistyö eri viranomaisten ja perinteisten johtajien kanssa oli tärkeässä asemassa Etelä-Afrikassa tehtävässä työssä.

Kambodžassa tuetaan luottamuksen rakentumista viranomaisten ja järjestöjen välille. Maan uusi kansalaisjärjestölaki on hyvin tiukka ja rajoittaa kansalaisjärjestöjen toimintaa entistä enemmän. *Nepalissa* sosiaaliset tarkastukset (*social audits*), kuntatason hankeneuvontakomitean kokoukset (*Municipality Project Advisory Committee, MPAC*) ja yhteiset monitorointimatkat vähensivät konfliktiriskiä ja edesauttoivat hanketoimintojen rauhanomaista jatkumista.

6.4.3 Sukupuolten välinen tasa-arvo

Läpileikkaavuus pisteytetään hankkeissa sen mukaan, montako alla mainituista kriteereistä

- Sosiaaliseen sukupuoleen (gender) liittyvää taustatietoa on eritelty hankesuunnitelmassa (esim. naisten ja tyttöjen asema hankealueella) tai erillinen sukupuolivaikutusten analyysi on tehty osana hankkeen tausta-analyysinä.
- Molemmat sukupuolet ovat todennettavasti osallistuneet hankkeen suunnitteluun ja heillä on tasavertainen mahdollisuus osallistua hankkeen kaikkiin toimintoihin sekä hyötyä hankkeen tuloksista.
- Hankeaktiviteetteihin, kuten esimerkiksi naisten lukutaito-opetukseen, on integroitu viestejä tasa-arvosta ja/tai naisten/tyttöjen oikeuksista.
- Hankeraportit sisältävät sukupuolen mukaisesti eriteltyä tietoa, ml. hankemittaritiedot ja osallistujamäärät.
- Hankkeella on suunnitelmassaan suoria aktiviteetteja, jotka edistävät sukupuolten välistä tasa-arvoa/oikeudenmukaisuutta osana hankkeen tuloksia.

Sukupuolten välinen tasa-arvo /oikeudenmukaisuus -teeman (gender) läpileikkaavuus on hankkeissa vahvaa ollen samaa tasoa kuin edellisenä vuonna (3,5 vuonna 2019 vs. 3,6 vuonna 2018). Hankeraportit sisältävät järjestelmällisesti sukupuolen mukaan eriteltyä tietoa hyödynsaajista ja aikaisempaa syvällisempää analyysiä sukupuoleen liittyvästä syrjinnästä. Kymmenessä hankkeessa tasa-arvon läpileikkaavuus on arvioitu korkeimmalle eli 5. tasolle. Näissä hankkeissa keskeisenä tavoitteena on sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen.

Ohjelman gender-työ on laaja-alaista ja sitä toteutetaan useilla eri metodeilla. Gender-työtä ohjaa muun muassa Luterilaisen maailmanliiton (LML) linjaus sukupuolten välisestä oikeudenmukaisuudesta (2013). Linjaus tarjoaa välineitä, joiden avulla sukupuolten välistä oikeudenmukaisuutta ja ihmisarvoa voidaan tarkastella ja vahvistaa LML:n jäsenkirkoissa ja erilaisissa järjestöissä. Vuoden 2019 aikana Lähetysseura valmisteli omaa gender-linjaustaan.

Monet ohjelman tukemat aktiviteetit liittyivät naisten tulonhankinnan parantamiseen, jolla on keskeinen osa sukupuolten välisen tasa-arvon vahvistamisessa. Vuoden 2019 raportoinnissa tuleekin selvästi esille naisten taloudellisen aseman paraneminen, jonka koetaan suoraan vaikuttavan tasa-arvon lisääntymiseen. Naisia tuettiin järjestäytymisessä ryhmiä, mikä koulutuksen ja toimeentulon parantumisen ohella edesauttaa heidän sosioekonomisen asemansa kohenemistä. Yksi Nepalin kumppani priorisoi oman organisaationsa rekrytoinneissa naisia ja myöntää myös perhevapaata. Saman järjestön työntekijöistä lähes puolet on jo naisia. Kumppanuuden seurauksena on nähtävissä kasvava kiinnostus tasa-arvon edistämistä kohtaan, mitä voidaan pitää myönteisenä kehityssuuntana. Ymmärrys tasa-arvosta on kuitenkin kulttuurisidonnaista ja kontekstiin sidottua. Monissa maissa kumppanit vahvistavat ohjelmakauden aikana järjestelmällisesti omaa gender-osaamistaan koulutusten avulla, joiden seurauksena naisten osuus johtavissa tehtävissä on jo tähän mennessä kasvanut.

Muutkin kuin Nepalin kumppanit hyödyntävät sukupuolikiintiöitä rekrytoinnissa, ja joillakin on sukupuolten välisen tasa-arvon toimintaohje, jonka perustana on YK:n kestävä kehityksen tavoite numero 5. Kolumbiassa Luterilainen maailmanliitto (LML) on ollut aloitteellinen kansallisissa verkostoissaan ja saanut gender-näkökulman entistä vahvemmin mukaan verkostojen yhteistyökokouksiin. Esimerkiksi 2019 kansallisen ERM-toimikunnan²¹ yhteistyökokouksessa pidettiin keskustelutilaisuus työskentelystä etnisten ryhmien parissa gender-fokuksella.

Sidosryhmätyöskentelyn ja tietoisuuden lisäämisen kautta koulut ja paikallishallinto ovat useassa kumppanimaassa aiempaa sitoutuneempia edistämään tasa-arvoa, mikä on näkynyt alueittain esimerkiksi kuukautishygienian paranemisena kouluissa ja tyttöjen koulunkäynnin helpottumisena.

²¹Kansallinen ERM-toimikunta = miinariskikoulutuksista vastaava kansallinen toimikunta
ERM = Educación en Riesgo de Minas

6.4.4 Vammaisten henkilöiden inklusiivisuus

Läpileikkaavuus pisteytetään hankkeissa sen mukaan, moniko alla mainituista kriteereistä täyttyy:

- Hankesuunnitelmassa on eritelty tietoa alueen vammaisten henkilöiden asemasta ja keskeisistä vammaisjärjestöistä tai erillinen vammaisanalyysi on tehty osana tausta-analyysijä.
- Vammaisilla henkilöillä on tasavertainen mahdollisuus osallistua hankkeen suunnitteluun ja kaikkiin toimintoihin sekä hyötyä hankkeen tuloksista (ml. esteettömät tilat, tiedon saavutettavuus, rekrytointi jne).
- Hankeaktiviteetteihin, kuten esimerkiksi neuvola- ja kasvatustoimintaan, on integroitu viestejä vammaisuudesta ja vammaisten oikeuksista.
- Hankeraportit sisältävät eriteltyä tietoa vammaisista, ml. hankemittaritiedot ja osallistujamäärät.
- Hankkeella on suunnitelmassaan suoria aktiviteetteja, jotka edistävät vammaisten oikeuksia osana hankkeen tuloksia.

Vammaistyö on Lähetysseuran kehitysyhteistyöohjelman keskeisiä alueita, ja vammaisinklusiivisuuden läpileikkaavuus on hyvällä tasolla (3,2 vuonna 2019 vs. 3,5 vuonna 2018). Arvioinnin hienoinen lasku liittyy siihen, että inklusiivisuuden toteutuminen ja toteuttaminen tapahtuvat hitaasti eikä kaikkia syrjiviä asenteita ja rakenteita ole otettu huomioon hankkeiden suunnitteluvaiheessa. Tulosanalyysit aihealueesta voivat olla puutteellisia ja keskittyä ainoastaan osallistujamääriin. Vammaiset henkilöt käsitetään usein myös pelkkinä aktiviteetteihin osallistujina, mikä ei vielä tarkoita inklusiivista eli täyttä osallistumista. Myöskään vammaisten osallisuutta ei ole mahdollistettu kaikilta osin, mikä näkyy muun muassa esteettömien aktiviteettien ja tilojen puutteena.

Lähetysseuralla on erillinen vammaistyön ohjelma, jonka kautta yhteistyökumppanit tekevät vaikuttamistyötä, kouluttavat vammaisia henkilöitä, kehittävät toimeentulomahdollisuuksia ja luovat yhteiskunnallisen osallistumisen mahdollisuuksia. Vammaisten henkilöiden oikeuksien parantumiseen tähdätään kohdennetusti kymmenessä maassa ja 17 hankkeessa. Lähetysseuran tavoitteena on se, että vammaiset henkilöt ovat systemaattisesti mukana hankkeiden suunnittelussa, seurannassa ja toteutuksessa. Tätä tapahtuu osittain, mutta työ on vielä kesken. Tiettyjen yhteistyöjärjestöjen organisaatioissa työskentelee vammaisia henkilöitä sekä toiminnan että hallinnon eri tasoilla. Joissakin tapauksissa hankkeiden tulokset (*outcome*-taso) ja vaikuttavuus liittyivät suoraan vammaisten henkilöiden oikeuksien parempaan toteutumiseen.

Vuoden 2019 aikana yhteistyökumppani EDAN²² työskenteli yhdessä muiden sidosryhmien kanssa Burundin hallituksen suuntaan YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen (CRPD²³) ratifioimiseksi. Vaikuttamistyön seurauksena vammaiset henkilöt Burundissa ovat päässeet osallisiksi CRPD-sopimukseen sisältyvistä oikeuksista. Lisäksi Burundin hallitus on perustamassa parhaillaan vammaisneuvostoa. Nämä tulokset voidaan lukea osaksi EDANin monivuotista työtä vammaisten oikeuksien toteutumiseksi, jota Lähetysseura on rahoittanut pitkäjänteisesti. Lisäksi Ruandan Presbyteriaanisen kirkon synodi suositteli heinäkuussa 2019, että kirkko ottaa vammaisia ihmisiä mukaan kaikkiin komiteoihin kaikille kirkon hallinnon tasoille. Tämä on merkittävä askel kohti hankkeen alueellisia tavoitteita (XX704).

Etelä-Afrikassa hankkeen vanhempainryhmissä mukana olleet vammaisten lasten vanhemmat perustivat inklusiivista varhaiskasvatusta tarjoavan keskuksen Mthunzinin kuntaan ja ovat

²²Ecumenical Disability Advocates Network

²³Convention on the Rights of Persons with Disabilities.

perustamassa toista vastaavaa keskusta Mabhawuzenin alueelle (ZA703). Zimbabweassa toimittiin vammaisten henkilöiden ansiotulojen lisäämiseksi erilaisilla toimeentulomuodoilla. Vammaisten henkilöiden parempien toimeentulomahdollisuuksien toteutumisen esteenä oli yleinen talouskriisi, jonka seurauksena vammaisten henkilöiden tulonhankinnan kasvuun suhtauduttiin yhteisötasolla kadehtien. Lieveilmiötä pyrittiin lieventämään tietoisuuden lisäämisellä vammaisten henkilöiden asemasta yhteiskunnassa sekä heillekin taatuista ihmisoikeuksista. (ZW703).

Etiopiassa Lähetysseura on tukenut pitkäjänteisesti viittomakielisen opetuksen kehittämistä ja vakiintuneen aseman saamista opetussektorin kanssa tehdyllä yhteistyöllä. Vuonna 2019 Lähetysseura tuki aktiivisesti kahta yliopistoa, jotta nämä voisivat avata korkeakouluopintolinjan viittomakielien tulkeille. Tämä prosessi on aivan loppusuoralla. (ET701).

Nepalissa kumppani teki vaikuttamistyötä vammaisten ihmisten sosiaaliturvan parantamiseksi, mikä toteutuessaan takaa kestävämpiä muutoksia vammaisten henkilöiden oikeuksiin. Järjestö nosti paikallistasolla keskusteluun matalakorkoisen lainatuen ja siemenrahan myöntämisen vammaisille henkilöille toimeentulon kehittämiseksi, ilmaisen opetuksen osoittamisen vammaisille lapsille, ilmaisen kulkemisen julkisissa kulkuvälineissä vammaisille ja heidän tukihenkilöilleen, avustavien välineiden hankintatuen julkisista varoista sekä vammaisten ihmisten kapasiteetin kasvattamisen ja henkilökohtaisen kehityksen. Hankkeessa annetun tuen ansiosta 423 vammaiselle ihmiselle myönnettiin vammaiskortti, minkä ansiosta he ovat oikeutettuja tiettyihin etuuksiin vammaisuuden perusteella. Tämän lisäksi tuettiin 696 vammaista ihmistä yhteyksien luomisessa paikallishallintoon. Tämä edesauttaa heidän mahdollisuuksiaan saada tukea aloitteisiinsa paikallistasolta. (NP705).

Zimbabweassa ohjelmakauden uusi vammaiskumppani JJA²⁴ sai aikaan merkittäviä tuloksia hauraassa, talouskriisin runtelemassa maassa. Elinolot kaventuivat ja hyvinvointi huonontui etenkin vammaisten henkilöiden kohdalla. JJA:n toiminnan keskiössä olivat vammaisista ja vammattomista henkilöistä muodostetut komiteat, jotka järjestäytyvät paikallisesti yhteisöissään. Komiteoilla on yhteydet paikallistason päättäjiin, kuten kyläpäälliköihin ja valtionhallintoon, joihin he pyrkivät vaikuttamaan. Komitean jäsenet tekevät etsivää työtä ja tunnistavat vammaiset henkilöt yhteisöjen sisällä. Vuonna 2019 yli 1000 yhteisön jäsentä sai koulutusta vammaisten oikeuksista. Kylien vammaiskomiteoiden kyky ajaa vammaisten asioita vahvistui: ne käsittelivät useita vammaisten oikeuksiin liittyviä asioita kylätasolla. Vammaisten henkilöiden oma-apuryhmät toivat vammaisten oikeuksia loukkaavia tapauksia vastuunkantajien ratkaistavaksi. Lainsäädännölliset puitteet ovat olemassa, sillä Zimbabwe on ratifioinut YK:n CRDP:n. Pitkäaikaisena vaikuttamistuloksena on alkanut tapahtua asennemuutosta myönteiseen suuntaan. Vammaisen henkilön koetaan tuovan perheeseen ja yhteisöön jotain hyvää, mikä on jokaiselle osapuolelle voimaannuttava kokemus (ZW703).

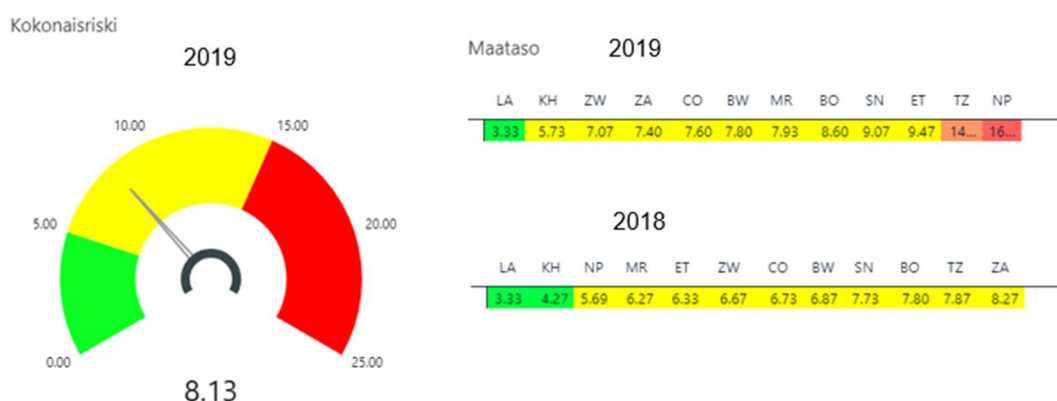
²⁴ Jairos Jiri Association.

7. Ohjelman riskit

Päivitetty riskitaulukko on liitteessä 3.

Ulkoisia (toimintaympäristöön liittyviä) ja sisäisiä (organisaatioihin ja toimintaan liittyviä) riskejä seurataan hanke-, maa- ja ohjelmatasolla. Ohjelmatasolla riskien todennäköisyyttä ja vaikutusta arvioidaan asteikolla (1–5). Kertomalla nämä tekijät tuotetaan kokonaisriskitaso, joka voi olla enintään 25. Ohjelman kokonaisriskitaso nousi jonkin verran vuonna 2019 saaden arvon 8,13. Vuonna 2018 vastaava luku oli 6,48 ja vuonna 2017 6,29 (vrt. kuva 12.). Nouseva trendi selittyy osittain etenkin maakohtaisen riskitason nousulla Tansaniassa ja Nepalissa.

Kuva 12. Ohjelman kokonaisriskitaso.

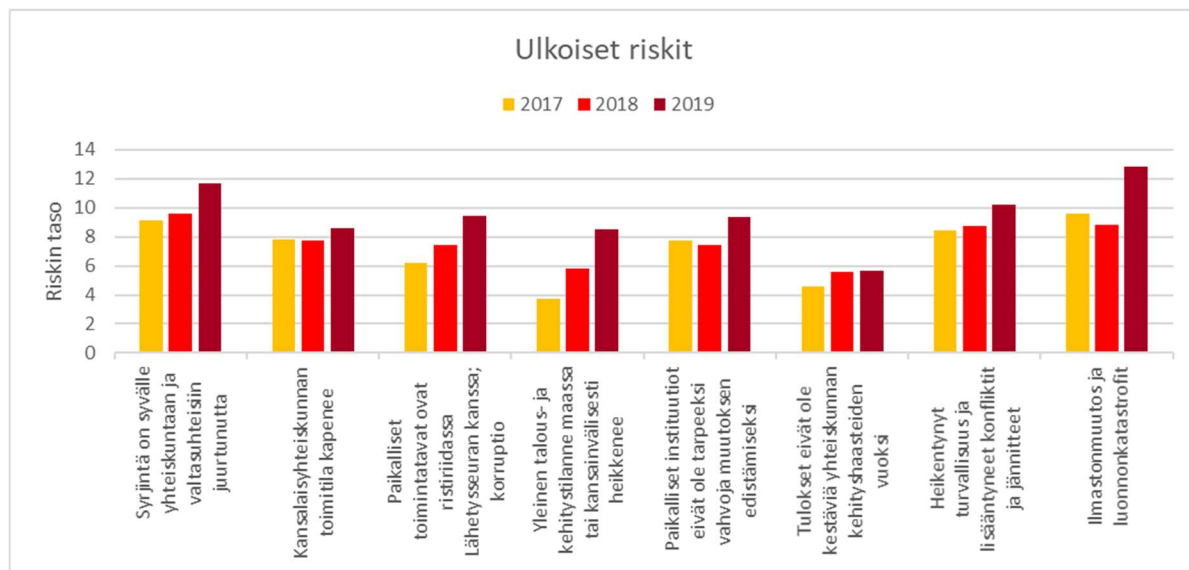
Kansalaisyhteiskunnan tilan kapenemiseen liittyvät riskit kasvoivat Nepalissa ja Tansaniassa. Nepalissa kansainvälisten järjestöjen ja erityisesti kristillistaustaisten järjestöjen tilanne on vaikeutunut liittovaltiotasolla Nepalin valtion tiukentuneen kontrollin vuoksi. Tansaniassa ihmisoikeuksien puolesta puhuviin toimijoihin kohdistui entistä enemmän seurantaa ja rajoituksia. Tämä heijastui myös Lähetysseuran yhteistyökumppaneihin ja Lähetysseuran lähettämän henkilökunnan työlupaprosesseihin. Lisäksi Tansanian maakohtaiseen riskitasoon vaikuttivat etenkin ilmastonmuutokseen ja maan yleisen talous- ja kehitystilanteen heikkenemiseen liittyvien riskien nousu erittäin korkealle tasolle. Toteutuneet seurannan riskit vaikeuttivat ohjelman seurantaa paikan päältä, mutta vuoden aikana seurantaa tehtiin sähköisesti ja monitorointimatkoilla Helsingistä käsin.

Globaalina ohjelmataason trendinä nähtiin ulkoisten riskien kasvu edellisiin vuosiin verrattuna, mikä selittää ohjelman kokonaisriskitason nousua. Etenkin ilmastonmuutokseen ja luonnonkatastrofeihin liittyvät riskit arvioitiin vuoden 2019 osalta korkeiksi, ja ne nousivat selkeästi suhteessa ohjelman alkutilanteeseen. Ilmastonmuutokseen ja luonnonkatastrofeihin liittyvät riskit toteutuivat ainakin osittain useissa eri toimintamaissa aiheuttaen heikkoa ruokaturvatilannetta, metsäkatoa, kaivojen pilaantumista, konflikteja, pakolaisuutta sekä hankeseurannan ajoittaista vaikeutumista.

Ilmastonmuutos vaikeuttaa ohjelmataason kehitystulosten saavuttamista maailmanlaajuisesti, koska sen vaikutukset lisäävät jo ennestään suurta inhimillistä hätää ja pakottavat kumppanit suunnittelemaan kehitysyhteistyön tavoitteet uusiksi. Lähetysseuran yhteistyökumppaneiden

vahvuus on aidosti paikallinen läsnäolo, mikä mahdollistaa nexus-ajattelun mukaisen siirtymän kehitysyhteistyöstä humanitääriseen apuun Lähetysseuran katastrofirahaston avulla. Paikallisosuhteiden ymmärrys ja paikalliset verkostot yhdistettynä Lähetysseuran resursseihin nopeuttavat avun saamista paikan päälle. Vuositasolla epätyypillisten ilmasto-olosuhteiden riskiin varauduttiin vahvistamalla Building Resilience to Climate Change and Disasters -koulutuksilla kumppaneiden kapasiteettia valmistautua ilmastonmuutokseen ja katastrofeihin (v. 2019 Zimbabwe ja Kambodžassa).

Kuva 13. Ohjelman ulkoiset riskit.

Syväälle yhteiskuntaan ja valtasuhteisiin juurtuneeseen syrjintään liittyvät riskit nousivat selvästi jo entuudestaan korkeasta lähtötasosta. Arvio selittyy sillä, että piilossa oleva syrjintä on havaittu vasta hankkeiden edistyessä. Alun perin riski oli arvioitu todellista alhaisemmaksi. Useissa hankkeissa on pystytty edistämään asennemuutosta ruohonjuuritasolla, mutta laajamittainen asennemuutos yhteiskunnassa ja sen valtasuhteissa vaatii pitkäjänteistä työtä. Yksittäinen hanke harvoin riittää pysyvän muutoksen aikaansaamiseen. Tämä on havaittu erityisesti etnisen syrjinnän osalta Kolumbiassa ja Mauritaniassa. Paikallisten kumppaneiden ja syrjittyjen yhteisöjen kapasiteetin vahvistaminen muutoksen eteenpäin viemiseksi on näissä maissa koettu relevantiksi tavaksi vastata riskin toteutumiseen.

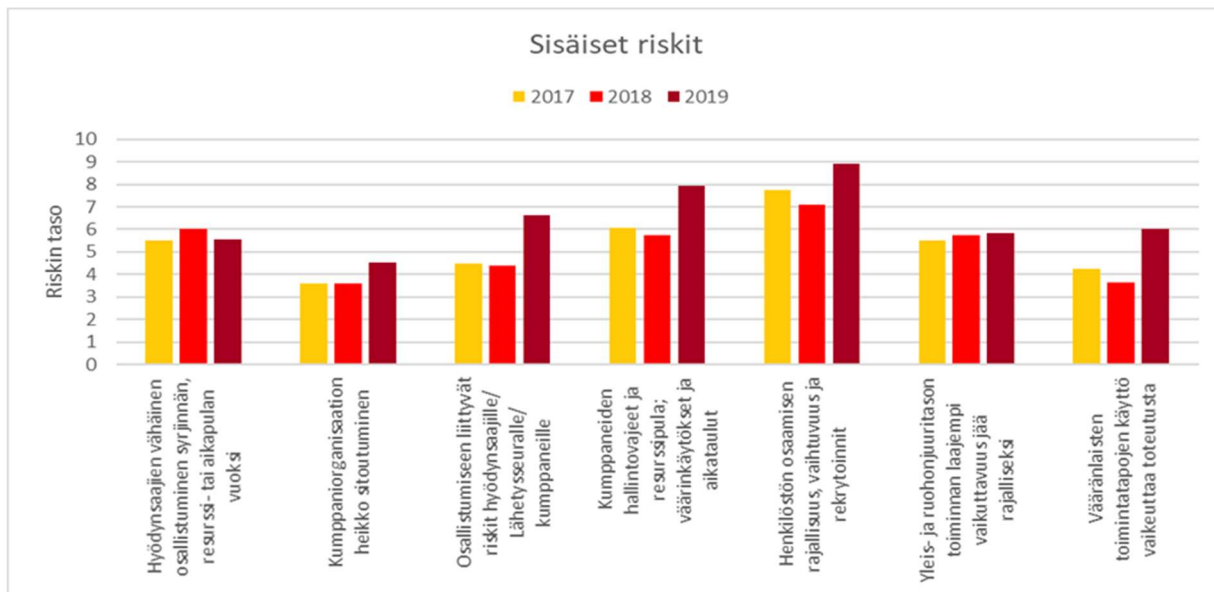
Tietty riskit ovat kasvaneet ohjelman alkutilanteeseen verrattuna merkittävästi, vaikkakin ne ovat pysyneet edelleen maltillisella tasolla. Erityisen merkittävä nousu suhteessa lähtötilanteen riskitasoon näkyy yleisen talous- ja kehitystilanteen heikkenemiseen liittyvissä riskeissä (19 % nousu vuoteen 2017 verrattuna), ja riski toteutuikin Tansaniassa, Kolumbiassa ja Zimbabwe. Myös paikallisiin toimintatapoihin, etenkin korruptioon, liittyvissä riskeissä oli merkittävää nousua (13 % lisäys). Paikallisiin toimintatapoihin ja korruptioon liittyvä riski myös toteutui osittain.

Kambodžassa havaittiin hankkeessa KH704 taloushallinnollisia epäselvyyksiä, jonka vuoksi hankkeen rahoitus päätettiin. Lähetysseura määräsi hankkeelle tarkastuksen, jonka suoritti ulkopuolinen tilintarkastaja. Tarkastuksen tuloksena löytyi vakavia kirjanpidon laiminlyöntejä, jotka olivat Lähetysseuran ja kumppaneiden välisen yhteistyösopimuksen vastaisia. Tarkastuksen perusteella määritelty epäselvien kulujen osuus valtionrahoituksesta palautetaan ulkoministeriölle vuoden 2020 aikana. Tapauksen jälkeen Lähetysseura on päivittänyt talousseurannan

menettelytapoja ja työkaluja sekä tehostaa tulevana vuosina seuranta hankkeissa. Mekongin alueella järjestettiin raportointivuonna taloushallinnon koulutuksia kaikille yhteistyökumppaneille. Tulevana vuosina Lähetysseuran omaa ja kumppaneiden henkilökuntaa koulutetaan taloushallinnossa sen laadun varmentamiseksi

Boliviassa yleinen turvallisuustilanne heikentyi presidentinvaaleja edeltäneiden levottomuuksien ja poliittisen epävakauden myötä. Lähetysseura evakuoiti työntekijänsä maasta noin kahden kuukauden ajaksi joulukuussa 2019. Turvallisuustilanteen aiheuttama riski hankeseurannalle toteutui, mutta hanketyö kuitenkin jatkui, vaikka hieman hidastetusti vuoden viimeisenä kuukautena. Työntekijä palasi kentälle helmikuussa 2020.

Kuva 14. Ohjelman sisäiset riskit.

Ohjelman **sisäisten riskien** osalta trendi ei ollut yhtä selvä, vaikka myös näistä riskeistä useimmat arvioitiin aikaisempia vuosia suuremmiksi. Työskentely sensitiivisten aiheiden parissa, kuten lähisuhdeväkivalta (Botswana) ja lisääntymisterveys (Tansania), kasvatti sisäistä riskiä. Samoin työkonfliktialttiissa tai väkivaltaisessa ympäristössä (Etiopia, Kolumbia) nosti riskiarviota. Zimbabwessa Lähetysseuran yhteistyö Rauhan- ja sovinnontyön ohjelman uuden, voimakkaasti vaikuttamistyötä tekevän kumppanin kanssa arvioitiin lisäävän riskiä myös kehitysyhteistyöohjelman hankkeita toteuttaville kumppaneille.

Henkilöstön vaihtuvuus ja osaamisvajeet ovat pysyviä riskejä, joihin vastataan tiiviillä yhteistyöllä ja toistuvalla perehdytyksellä. Toimivien etäyhteyksien kautta perehdyttäminen ja kouluttaminen on helpottunut sekä antanut mahdollisuuden reagoida toisinaan nopeastikin vaihtuviin henkilöstömuutoksiin.

8. Ohjelman seuranta ja kehittäminen

Ohjelman seuranta

Vuonna 2019 Helsingin ja työalueiden työntekijät toteuttivat hankkeisiin yhteensä 81 seurantamatkaa. Seurantamatkoilla dokumentoitiin hankkeiden edistymistä, käytiin ajankohtaiskeskusteluita kumppaneiden kanssa sekä annettiin hallinnollista tai temaattista tukea yhteistyökumppaneille.

Ohjelmatason väliarviota ei tehty mutta hankearviointeja toteutui vuoden aikana yhteensä 9 kappaletta. Hankearvioinnit ovat liitteenä. Näiden lisäksi *Kambodžan* M'lup Russey -järjestössä toteutettiin ulkoinen järjestöarviointi vuonna 2019. Arviointi kohdistui muun muassa organisaation rakenteeseen, työn organisoimiseen ja henkilöstöön. Tulokset valmistuvat vuoden 2020 kuluessa (KH703). Arvioinnit toteutettiin taulukossa 6. esitetyissä hankkeissa. Evaluaatioiden suositukset ovat luettavissa liitteessä 4.

Taulukko 6. Hankearvioinnit vuonna 2019.

Maa	Hanke	Hankenumero
Bolivia	Cepromin: Kaivosalueiden lasten tuki	BO702
Laos	LML:n yhteisönkehittämishjelma	LA701
Nepal	SUS: Uplift -yhteisönkehittämishanke	NP702
Nepal	Forward Looking: Vammaistyön kehittäminen	NP705
Nepal	Koshish: Vaikuttamistyö vammaisten oikeuksien toteutumiseksi	NP708
Nepal	CMC: Mielenterveystyön kehittäminen	NP707
Tansania	Kilwan yhteisönkehittämishjelma	TZ703
Zimbabwe	Gwain isoäidit kasvattajana	ZW701

Vuonna 2019 ohjelmatason kehittämistoiminnan tärkein tavoite oli sähköisen tulosraportointijärjestelmän viimeistely ja käyttöönotto kaikissa hankkeissa. Kehitysyhteistyökoordinaattorit raportoivat kaikista hankkeista sähköiseen järjestelmään, jota hyödyntäen tuotetaan ja analysoidaan hanke- ja ohjelmatason seurantatietoa. Seurantatietoa käytetään toiminnan ohjaukseen ja trendien ennakoimiseen.

Haasteena ja edelleen kehittämisen kohteena on raportoinnin laatu. Keskeistä on mittareiden yksiselitteisyyden lisääminen ja tarkoituksenmukaisuuden jalostaminen. Kumppanit keräävät tietoa hankkeista ja raportoivat sen eteenpäin Lähetysseuralle. Tietoa kerätään useilla kielillä ja useissa kulttuureissa, minkä takia sama asia usein ymmärretään eri tavoin. Esimerkiksi ajatus siitä, kuka henkilö kuuluu vähemmistöön, on kulttuurisidonnaista ja voi siksi vaihdella. Samoin käsitykset

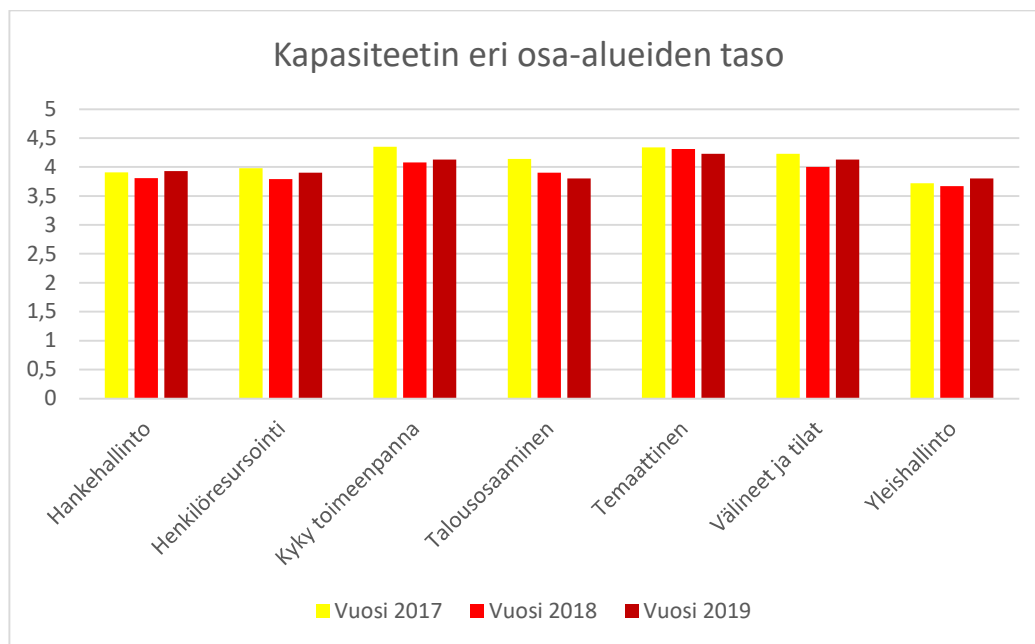
vaihtelevat esimerkiksi siitä, mikä on naisiin kohdistuvaa syrjintää. Tämä tekee tiedon analysoinnista haastavaa, ja luvut esimerkiksi hyödynsääjistä tulee tulkita suuntaa antavina. Raportoinnin laadun kehittäminen (ml. tietotekniset sovellukset) on prosessi, joka jatkuu läpi ohjelmakauden.

Kumppanin kapasiteetin kehittäminen

Lähetysseura on sitoutunut vahvistamaan kumppaneittensa kapasiteettia kansalaisyhteiskunnan toimijoina sekä tarjoamaan kumppaneille tarvittavaa tukea ja koulutusta hankkeiden toteuttamisessa. Jotta kumppaneita pystytään vahvistamaan mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti, kumppaneiden kapasiteetti eri osa-alueilla kartoitetaan vuosittain.

Kumppaneiden kapasiteettia on vuosina 2017–2019 arvioitu asteikolla 1–5. Kolmen vuoden aikajanaalla tarkasteltuna arvot ovat pysyneet suhteellisen samoina.

Taulukko 7. Kumppanin kapasiteetin osa-alueiden tasot.

Hankehallinto ja yleishallinto vahvistuivat hieman vuoden 2019 aikana. Syynä hallinnollisen kapasiteetin vahvistumiseen ovat Lähetysseuran järjestämät koulutukset ja päivittäisen tuen tarjoaminen osana arkityötä. Kumppanit useassa eri maassa osallistuivat tulosperustaisuuden koulutuksiin vuoden aikana ja raportoinnin perusteella tulosperustaisen hankehallinnon perusteet vahvistuivat. Raportointi kehittyi muun muassa analyttisempään suuntaan ja sisälsi aikaisempaa enemmän tulosieltä. Tulosseurannan ohjeet tunnettiin entistä paremmin. Monet kumppanit tekivät rahoittajakohtaiset vuosiraportit, joiden vaatimustasot ovat hyvin erilaiset. Nekin suoriutuivat Lähetysseuran vaatimusten mukaisesta raportoinnista hyvin. Hallinnollisia haasteita on jatkossakin: aikatauluissa pysyminen ja työn kriittinen analysointi vaativat edelleen Lähetysseuran tukea.

Talousosaaminen laski hieman vuoden aikana. Tarve vahvistaa kumppaneiden taloushallinnollista osaamista on tunnistettu, ja sitä varten taloushallinnon manuaalia päivitettiin vuoden 2019 aikana.

Hankeseurantamatkoja varten on luotu taloushallinnon monitoroinnin tarkistuslista ohjeistuksineen, jota hallinnollisessa vastuussa olevat työntekijät käyttävät seurantamatkojen yhteydessä. Seurantatieto tallennetaan sähköiseen arkistointijärjestelmään, jotta ajantasainen tieto säilyy henkilövaihdoksien yli. Taloushallinnon manuaalia kehitetään jatkuvasti.

Boliviassa kumppanin henkilöstön hankesuunnittelun, seurannan ja arvioinnin kapasiteetti kehittyi Lähetyseuran työntekijän vetämän PMER-koulutuksen ansiosta, jossa keskityttiin tulosperustaisten hankkeiden johtamiseen ja suunnitteluun sekä PME-menetelmiin. Yhdeksän kumppaniorganisaation työntekijää osallistui koulutukseen. Koulutuksen lisäksi kumppani hyötyi Lähetyseuran lähiohjauksesta vuoden aikana. Osaamisen vahvistuminen näkyi vuosiraportoinnissa aiempaa selkeämpänä tulosperustaisuutena. Toinen Bolivian kumppaniorganisaatio sovelsi vuonna 2018 valmistunutta tasa-arvosuunnitelmaansa. Päättävässä asemassa olevista työntekijöistä naisten osuus on saatu kumppanin mukaan nostettua 40 %:iin (BO702).

Botswanassa kumppanijärjestö Bonela oli mukana kansallista social contracting -rahoitusmallia kehittävässä työryhmässä, jolla pyritään monipuolistamaan rahoitus pohjaa ja vähentämään riippuvuutta ulkoisesta hanketuesta (BW702).

Kambodžassa Lähetyseuran teettämän kumppanien taloushallinnon arvion perusteella First Step -järjestön talouskäytännöt olivat parantuneet uuden talousjohtajan rekrytoinnin myötä. Lisäksi uusien asiantuntijoidensa ansiosta First Step tunnustettiin keskeiseksi asiantuntijaksi poikien seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisemisessä, lasten seksuaalisen häiriökäyttäytymisen vähentämisessä ja uhrien tukemisessa. Vuonna 2019 First Step kuului yhteentoista oman alansa viranomais- ja kansalaisjärjestöjen asiantuntijaverkostoon (KH702).

LML:n *Kolumbian* henkilökunta on hallinnollisesti ja taloudenhoidollisesti ammattitaitoista. PME-osaaminen on korkealla tasolla, mikä mahdollistaa suunnittelun ja raportoinnin kehittämisen. Vuoden aikana henkilökunnassa tapahtui joitakin vaihdoksia hallinnollisissa tehtävissä, mutta avainhenkilöt pysyivät tehtävissään. Monitorointityökalujen hallitseminen mahdollistaa tehokkaamman hankeseurannan, jota kehitetään edelleen. LML:n paikalliskumppanien kapasiteetin kehittyminen on auttanut heitä arvioimaan ja raportoimaan entistä paremmin työtään. Osa henkilökunnasta osallistui myös LML:n Geneven päätoimiston CEDAW²⁵-työpajaan. Vuoden aikana alueelliset tiimit kehittivät tietoaan ja osaamistaan vammaisinklusiivisuudesta. Uudessa hankevaiheessa vammaisten henkilöiden oikeuksilla ja inklusiivisuudella on entistä suurempi osuus (CO701).

Nepalissa kumppanijärjestö Koshishin oman henkilökunnan osaaminen taloushallinnosta ja inklusiivisuudesta parani. Koshish järjesti kolme keskustelutilaisuutta UPR²⁶-varjoraporttiin liittyen, ja luonnos jaettiin kommentteja varten sidosryhmien sisällä. Provinssitasolla järjestettiin palautteenkeruukeskusteluja, ja lopullinen vahvistuskokous järjestettiin provinssitasolla. Lisäksi Luterilaisen maailmanliiton (LML) hankkeessa mukana olleet järjestöt ja LML:n Nepalin maatoimisto tekivät yhteistyössä Lähetyseuran kanssa hankehakemuksen EU:lle. Hakemus meni onnistuneesti läpi, ja pilottihankkeelle saatiin jatkoa kolmella vuodella. Kolmannessa Nepalin hankkeessa järjestettiin sosiaaliset tilintarkastukset, mikä lisäsi sidosryhmäläisten mahdollisuutta osallistua, antaa palautetta ja vaatia järjestöltä toiminnan läpinäkyvyyttä ja tilivelvollisuutta (NP708).

Tansaniassa etsivää vammaistyötä tekevän tiimin ja vaikuttamistyötä tekevän Sekomun yliopiston kouluttajien kapasiteetti kasvoi erityisesti tulosperustaisessa ajattelussa vuoden 2019 lopulla lisärahoituksella pidetyn koulutuksen ansiosta. Osallistujat kokivat koulutuksen silmiä avaavana, ja

²⁵ Committee on the Elimination of Discrimination against Women (CEDAW). YK:n Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus.

²⁶ Universal Periodic Review. YK:n alainen ihmisoikeuksien määräaikaistarkastus.

sen tuloksena hankkeessa aloitettiin esimerkiksi aiempaa systemaattisempi sidosryhmätyöskentely ja huomion kiinnittäminen hankkeen tuloksiin. Kestävyyssajattelun voi sanoa myös parantuneen. Näkyviä tuloksia sidosryhmätyöskentelystä on odotettavissa tulevana vuosina (TZ706).

9. Hyvät käytännöt ja niistä oppiminen

Hankkeissa havaittuja hyviä käytäntöjä saavutettiin Burundissa ja Tansaniassa.

Burundissa sidosryhmien välinen yhteistyö tuotti positiivisia, ennalta suunnittelemtomia tuloksia. Lähetysseuran kumppani osallisti paikallisviranomaiset ja paikallishallinnon johtajat kiinteästi mukaan dialogiin. Yhteistyön tuloksena yksi hankealueen kunta (Muyinga Municipal Administration in Burundi) sitoutui myöntämään hankkeen piirissä oleville vammaisille henkilöille terveydenhuoltokortit, joiden avulla vammaiset henkilöt saavat tarkoituksenmukaisia terveystalveluita.

Tansaniassa tuettujen hankkeiden kesken on tapahtunut myös keskinäistä oppimista etelä-etelä-yhteistyön hengessä. TCRS ja NED/SEKOMU²⁷ jatkoivat keskinäistä oppimista siten, että TCRS:n Kilwan hankehenkilökunta järjesti Lushoton hankehenkilöstölle ryhmä- ja perheneuvontaistuntoja yhteisöpohjaisesta psykososiaalisesta tuesta ja suojelusta seitsemän päivän ajan. Tuloksena kummankin kumppanin hankehenkilöstö kartutti osaamistaan psykososiaalisesta tuesta siten, että tietoa pystyttiin viemään teoriasolalta käytäntöön.

Lähetysseura mallinsi Nepalin kontekstista tutun Social Audit -menetelmän ohjekirjaksi raportointivuoden aikana. Ohjekirja on käytännöllinen malli siitä, miten oikeudenomistajat ja vastuunkantaja voivat syventää ja laajentaa dialogia tilivelvollisuuden täyttämiseksi. Mallia pystyy soveltamaan erilaisissa ympäristöissä ja yhteiskunnissa. Tarkoituksena on laajentaa mallin hyödyntämistä toisessa yhteistyömaassa ohjelmakauden kuluessa ja mahdollisuuksien mukaan käyttää kokeneiden nepalilaiskumppaneiden osaamista asiassa.

LIITTEET:

2. Ohjelman seurantataulukko
3. Päivitetty riskitaulukko
4. Hankkeissa tehdyt väliarviot tiivistelmä
5. Talousraportti
6. Tilintarkastusraportti
7. Henkilöapu
8. Omavastuu

²⁷ Tansanian evankelisuterilaisen kirkon koillinen hiippakunta ja SEKOMU-yliopisto.